

Tauta, rašytojas ir veikalas

J. VAICIONIENĖ

1. Kodėl atsiliepiu

"Draugo" Kertinėje parašėte 1969.VII.9 rašytojo Jurgio Gliaudos straipsnis "Apie tautinio heroizmo realizmą" be abejonės, "Draugą" skaitančią visuomenę turėjo labiau paveikti, negu tokiu ar panašiu reikalu būtų paveikęs straipsnis ne rašytojo.

Straipsnį "Apie tautinio heroizmo realizmą" mūsų rašytoja paskatinęs tokį paskelbti spaudoje vieno asmens laiškas, atnešęs neiginių, kad literatūroje nereikia vaisyti "tarptautinių šmėklų", nereikia "tarptautinių žanro formų". Ir prašo: "Parodyk man bent vieną knygą, kuri žadintų mūsų jaunimą". Iš žodžio "parodyk", vienaskaita, suprantama, laiško rašytoja J. Gliaudai esant artima.

Jeigu artimam asmeniui į asmeniškai rašytą laišką būtų atsakyta tokiu pat būdu, o ne viešu laikraščiu, abiejų mintys būtų likusios šiuo metu tarp jiedvių, be atgarsio visuomenėje. O straipsnio autoriaus pabrėžtoji tiesa, kad "Rašytojas suformuoja net tautą", nesišauktų atsiliepti, kuriems rūpi vienkars kitoks savo tautos suformavimas.

Ir aš atsiliepiu, ne tiek tiesiog atsakydama į J. Gliaudos straipsnį, kiek apskritai pavėdėta šiuo nepraeinamai degančiu reikalu straipsnyje paskleistu minčių.

Atsiliepiu, nors mano balsas, kaip J. Gliauda rašo, būtų "kaip kartais kas sušunka, kad tarptautinės šmėklos slopina tautinę dvasią", tai nėra vox populi — vox Dei, bet tik vox populi — vox ignorantiae.

Ne paslaptis, kad tarptautinės, ne kitatautinės šmėklos mūsų tautos kelionėje čia ir kitur virsta kūnais. Taip pat ne melas, kad iš mūsų spaudos vis garsiau ir plačiau pasilieja balsų, ir klostosi nuomonių, jog mūsų literatūroje tradicinės tautinės prasmės herojai dabar ne realūs, ne esamos praeities šmėklos, besidraikančios lyg voratinkliai po dabartinio gyvenimo saulės apšviestas platumas. Dėl to ir iš viso mūsų tautiniai literatūros veikalai negalį jėiti į tikrosios literatūros veikalų šeimą. O literatūros veikalams premijuoti komisijos ne retai premijuoja literatūros veikalus "realios" tarp-

tautinės platumos, net dabartinės einamosios mados.

Jeigu daugumos mūsų rašytojų, daugumos jų veikalų laikotarpinės ar "tarptautinės šmėklos" virstų kūnais, kaip tokie veikalai suformuos tautą? O kai suformuos, bus ne tik šaukštai, bet ir samčiai po pietų. Arba vėl turės praėti šimtai metų, kol iškils literatūros šauklių ją prikelti ir atformuoti.

Kas nuo seno žinojo ir dabar tebežino, kad literatūros veikalų tautiškumas niekad nėra buvusi ir dabar nėra jokia kliūtis būti veikalui literatūrinis ir jėiti į visuotinę literatūrą, kurie žino, kad veikalas literatūriškumas priklauso nuo rašytojo talento, kad rašytojai, ypač talentingieji, gali suformuoti tautą, — tie visada norėdavo ir tebenori, kad formuotų tautine idealistine linkme. Ypatingai tokiems sunkiais tautai laikais, kada ji neturi apsiginti nuo nutautinimo kitokio ginklo, kaip idealistini tautini.

Kadangi J. Gliauda yra iš pašauktųjų retas išrinktasis plunksnos ažuolas, nors dabar ir ne "prie Nemunėlio", bet dar taip neseniai prie jo buvęs, čia keltą tikrų literatūrinių lietuviškų veikalų yra sukūręs, tai vienas gali suvaidinti tokį vaidmenį, kaip anuomet yra suvaidinęs Maironis arba kiti to meto Lietuvos lietuviai rašytojai. Tai visai kaip reikiant, jei vienas kitas pažįstamas tautinės literatūros reikalui jam laiška parašo. Jeigu aš būčiau pažįstama, irgi būčiau parašiusi ar parašyčiau.

Tik nebūčiau rašiusi, jog nėra nė vienos (lietuviškos) knygos, kuri patrauktų jaunimą. Yra ne viena, bet yra ir daugiau.

Jeigu nepatraukia, tai ne vien knyga kalta: yra daug kitų kal-tininkų. Iš jų, kaip minėjau, kalta lietuviškoji laikraštija, vis pa-peikianti lietuvišką knygą dėl jos "nusibodusio siauro neįtikinamo, supelėjusio" lietuviškumo laik-raščius skaitantiems vyresnie-siems. O vyresnieji tėvai, leisdami lietuviškai knygai pelyti, tuo ir kitaip pamoko jos nevertinti vaikus ir būsimą jaunimą.

Salia straipsnių, vadinančiųjų lietuvišką knygą niekinančiais varda-is tame pačiame laikraštyje siūlomų pirkti nupigintų lietuviškų knygų ištiestas sąrašas at-rodo tragiškai kvailai, juokingai, dirbtinai...

Tokių kirvių pati lietuviškoji laikraštija kertasi šaką po šakos, ant kurios dar kybo, palikdama stuobryje tuščių įkurtų želti svitimos atžaloms (Knygų svitimos recenzijos, kritikos — kitas reikalas).

2. Ar užkraunama pareiga. Iš asmeniškio laiško, lyg apy-skaudžiai jo paliestas, mūsų rašytojas išveda: "lietuviams rašytojams svetimoje užkraunama pareiga rašyti pagal tautinę nuovėgą, operuoti superlatyvinio heroizmo temomis, iš ko mūsų jaunimas semtųsi lietuviško stiprumo ir meilės Lietuvai".

Jokiu būdu nesuprastina, kad ne valdžios nuostatai, bet tokio pat likimo vieno ar kito brolio, kaip ir J. Gliauda, vienai ar (Nukeita į 2-rą psl.)

Dailininkas Juozas Bagdonas prie savo mišiniško paveiklo kompozicijos. Dailininko tapybos paroda įvyks lapkričio mėn. 1—2 d. Philadelphiaje, Sv. Andriejaus parapijos salėje.

A. STULGINSKIO LAIŠKAI iš Sibiro ir iš okupuotos Lietuvos

JUOZAS PRUNSKIS

Tik tris turėjome nepriklausomos Lietuvos prezidentus, tik 20 nepriklausomybės akto signatarų. Paskutinis iš jų užmerkė akis Aleksandras Stulginskis, miręs š. m. rugs. 22 d. Tai buvo vienas pagrindinių nepriklausomos Lietuvos kūrėjų, kuriuo domėsis kiekvienas, kuriam tik bus mielas nepriklausomos Lietuvos gyvenimas.

Balsas iš Sibiro

Gilus liūdesys prie to naujojo kapo mus verčia domėtis viskuo, kas rišasi su tuo didžiuoju žmogumi. Jo tauri asmenybė gražiai atsiskleidžia pluošte jo laišku, rašytų jo vienintelėi dukteriai — dr. Aldonai Juozevičienei, gyvenančiai Chicagoje. Ji velioniu buvo taip labai miela, kad kiekvieną laišką pradeda žodžiais: "Brangioji" arba "Mylimoji". Maskuodamasis laiškuose, save vadiną "Seneliu". 1956 metais, kai dar dirbo Sibire ūkyje, vasarą rašė: "Dabar senelis per kiauras die nas sukinėjas po laukus, nors ir pavargsta, bet jaučiasi neblogiausiai; kiek būkštuoja žiemos, nes ji kartais, ypač peraitais metais, buvo labai žiauri. Tuomet laukuose ne visai jauku. Jei turėsi progos, atsiskų seneliui parkerį... Gal už metų kitų ar anksčiau jo padėtis pasikeis ir jis svajoja

ši-tą rašinėti". Laiške ir Stulginskio žmonos prierašas, kur ilgimasi grįžimo į Lietuvą ir pasisakoma, kad tremties kančiose: "vienas šviesus taškas mano gyvenime esi Tu, brangioji, ir Tavo miela šeima".

Iš Sibiro grįžtant į Lietuvą

Tolimesniuose laiškuose pasakoja apie pasirošimus iš Sibiro grįžti į Lietuvą: "Tuo tarpu nieko nesūsiški, nes projektuojame už keletos mėnesių pakeisti savo gyvenamąją vietą. Aleksandras parvyko 1954 m. pas Onutę (žmoną), į jos gyvenamąją vietą (Sibire), kur ji privalėjo gyventi." Prašo atsiųsti vitaminų ir vaistų. Pažymi "Man labai įkyrėjo ši gyvenamoji vieta" (1956.6.20). Sekančiame laiške rašo, kad vis dar nenėkmingos jo pastangos gauti vietą apsigyventi Lietuvoje. Lapkrič. 4 d. jau rašo su tikrumu: "Grudžio pradžioje išvažiuosim. Kalėdų šventėms tikrai būsim pas Petrutę. Dabar važiuoti negalima, kadangi upė neužšalus, persikėlimo per ją nėra, o kol laivai vaikščiojo, nesuskubom susitvarkyti. Nežinia, ar gausiu darbu... Gyventi mieste maloniau, bet didelės išlaidos, ypač sunku su butais. Pamatysime. Jei darbo sulig specialybe negaūcia, manau iš savo specialybės šį tą rašyti."

Nelaidžia Kaune apsigyvent

Parvykęs į Lietuvą, laišku 1957. 2.2 atsargiai pranešė apie svarstymus: "Senelis pastaruoju laiku daugiausia gyvena Dotnuvoje, į Kauną tik retkarčiais atvyksta... Mat, gydytojai pripažino, kad Kauno oras jam kenksmingas... Daug kartų jis važinėjo į Vilnių tartis su gydytojais... Jau senokai pas mane bloga nuotaika. Niekaip negaliu išsispainioti iš visokių sunkumų. Nors dirbu gana daug, tai vienintelė mano paguoda."

Pagalčiau 1958.2.25 pranešė, kad gautas leidimas apsigyventi Kaune: "Seneliui Vilniaus gydytojai buvo pripažinę, kad jam Kauno oras nesveikas esąs. Todėl jis buvo vienam mėnesiui išvykęs į Dotnuvą pataisyti sveikatos. Dabar, atrodo, ji jau tiek pasveiko, kad vėl galės gyventi Kaune".

Sunku gauti darbą

Rašo, kad žmonos sveikata silpna, o jam pačiam nepavyksta Kaune pragyvenimui gauti darbą: "Aleksandras vis dar neužbaigė su įsidarbinimu. Poryt mano važiuoti šnekėtis su dėdėmis. Mat, visas dalykas, kad jis nenori niekur kitar važiuoti į darbą dėl žmonos sveikatos".

Bal. 9 d. jau rašo "Rytoj pirmą dieną išvykstu į darbą. Kaip

Kertinėje Parašėte

APIE EGLUTĘ IR JOS SKARDINĖLĘ

Kai gimė mūsų dukrelė, mano vyras nuvažiavo į mišką ir parsivežė mažą eglutę. Ją pasodinome vejoje prieš namą ir vienas kitam palinkėjome, kad ji augtų, kaip mūsų Jolanta, kad žiemą - vasarą žaliuotų, kad žiugintų širdį ir akį. Nuo to laiko eglutė pradėjome rūpintis beveik su prietaringa baime. Tai jau nebebuvo paprastas medelis — ji tarsi sutapo su mūsų dukters ateitimi. Ne sykį matydavau pro langą, kaip mano vyras aplinkui ją apeina, išraudamas piktžolę ar paglostydamas naują jos šakų vainiką. O vienais metais, kai eglutė pradėjo skursti, mudu stačiai nežinojome, kaip ją laistyti, kaip ją apravėti, kad tik ji nenuvystytų.

Šita istoriją prisiminiau, vartydama vaikų laikraščelio "Eglutės" lapus. Juk ir ši eglutė nėra paprastas medelis. Su ja surišta mūsų jaunomėnės ateitis, ir todėl ji turėtų mums visiems ypatingai rūpėti.

Šio rašinio tikslas nėra prašymas materialinės pagalbos "Eglutei". Tačiau savaime persiši kelios mintys. Dažnai sakoma: "Tik duokit gerą tikslą, o pinigų jam atsiras." Bet pabūsiu kranikliu ir kiekvienam optimistui ant peties pakranksėsiu: "Eglutės" varganas egzistavimas yra įmanomas tik todėl, kad Putnamo seselės visą techninę talką, kuri kituose laikraščiuose yra apmokama, teikia "Eglutei".

Antraip "Eglutė" jau seniai būtų nuvystusi. Taipogi pakranksėsiu apie vienas liūdnas laidotuves, kurios įvyko šią vasarą Kennebunkporte. Kad ir kaip mus bedžiugintų visi kiti laimėjimai, Sv. Antano gimnazijos uždarymas sunkiai, oi, sunkiai sveria kitą svarstyklį lėkštę žemyn. Deja, ir labai gražiems tikslams kartais paramos neatsiranda...

O dabar norėtusi tarti kelis žodžius apie meninę "Eglutės" talką. Nepalikime skurstančio vaikų laikraščelio tik kelių rašto ir dailės žmonių rūpėsiui, tik kelių mokytojų ir tėvų desperatiškai pastangai — ją pa-puošti ir praturtinti.

Tai ne vien lietuviybės išlaidymo momentas. Tai drauge ir jos pristatymas kaip galint patrauklesnį formoj. Estetinis vaiko skonis turi būti lavinamas nuo pat mažumos, nes pirmieji įspūdžiai pasilieka visam gyvenimui. Prabėgs keliolika metų ir vaikai taps jaunąja mūsų šviesuomene. Bandykim laimėti juos dabar, kad netektų sielvartauti, kai būsimės juos pradėję.

Tai ne vien lietuviybės išlaidymo momentas. Tai drauge ir jos pristatymas kaip galint patrauklesnį formoj. Estetinis vaiko skonis turi būti lavinamas nuo pat mažumos, nes pirmieji įspūdžiai pasilieka visam gyvenimui. Prabėgs keliolika metų ir vaikai taps jaunąja mūsų šviesuomene. Bandykim laimėti juos dabar, kad netektų sielvartauti, kai būsimės juos pradėję.

Dailininko ranka užbrėžtas, net ir mažas šuniukas bus kuklus meno kūrinėlis, poeto plunksna aprašyta žvaigždutė kas vakarą atgis, sumirgės ir nusijuoks mažam skaitytojui. O kiekvienam geram pasiryžimui pagelbės senas posakis: "Bis dat, qui cito dat." Tas, kurs greitai duoda, dvigubai duoda.

Rp.

Neseniai teko vartyti specialiai vaikams išleistas Chagallo, Picasso ir Kandinskio paveikslų knygas. Mažam piliečiui reikia jau vaikystėje bent populiariai pažinti tai, ką jis užaugęs turės įvertinti ir su-prasti.

Juk vaikai paprastai patiekiamas pats gardžiausias, pats geriausias kąsnelis. Argi kitaip turėtų būti su dvasiniu maistu? Todėl, kaip būtų puiku, kad "Eglutės" talkon stotų pačios rimčiausios mūsų meninės pajėgos!

Ne vienas orenis rašytojas paabejos, ar vaikų literatūra yra iš viso literatūros vardo verta. Čia tektų prisiminti, kad daugelis rašytojų laimėjo net pasaulinį garšą vaikų literatūros laukuose.

Kitas vėl tars, kad vaikams rašyti ir jiems piešti — reikia specialaus talento. Dalinai tai teisybė. Bet štai, skaitau ir gėriusi, kai Sandburgas rašo apie skurdinės lėlytės vestuvių eisną, kai Ionesco pasakoja apie mažą mergaitę, vardu Josette. Nors anaipol nėra juodu vaikų literatūrai galutinai atsidavę... Atseit, kartais net visai kito žanro rašytojui su vaikais pasikalbėti būna miela atvanga. Nebūkim ir mes pernelyg rimti — ne vien didžios temos vertos gero kūrėjo pastangų. Kartais smagu pažaišti ir su miniatiūra.

Brangūs rašto žmonės, moterys ir vyrai, papasakokit apie savo gimtinę ar apie obelaitę savo sode, aprašykite kokį nors vaikystės nutikimą, pasekit kartais mažą pasakaitę! Bent sykį į metus padarykit tą nedidelę paslaugą vaikams ir "Eglutės" redakcija neįaus nuolatinio nepritekliaus.

Brangūs dailininkai, tapytojai, grafikai, akvarelistai! Nupieškite bent po vieną kiškutį, baravyką, drambliuką arba piene... Jei ne savo vaikui, tai gal kaimyno mergytei ar berniukui, kurie po tvorą jums pasako: "Labas rytas!"

Šie žodžiai — tai rinkliava "Eglutei". Duokit, gerbiamieji, bent po vieną skatiką, bent po vieną savo talento trupinėlį, kad nereikėtų "Eglutei" elgetauti ir pustušte skardinėle skambinti.

Dailininko ranka užbrėžtas, net ir mažas šuniukas bus kuklus meno kūrinėlis, poeto plunksna aprašyta žvaigždutė kas vakarą atgis, sumirgės ir nusijuoks mažam skaitytojui. O kiekvienam geram pasiryžimui pagelbės senas posakis: "Bis dat, qui cito dat." Tas, kurs greitai duoda, dvigubai duoda.

Rp.

Šiame numery

- Apie Eglutę ir jos skardinėlę.
- Tauta, rašytojas ir veikalas.
- Aleksandro Stulginskio laišakai iš Sibiro ir iš okupuotos Lietuvos.
- Mokslo ir kūrybos simpoziumo ekrane: prof. dr. Marija Alseikaitė-Gimbutienė, dr. Kostas Ostrauskas, prof. dr. Romualdas Kušnėba.
- Danguolės Sadūnaitės eilėraščiai.
- Vytauto Mačernio poezija tarp garso, tikrovės ir legendos.
- Moterų gyvenimas.

ten man seksis, sunku pasakyti... Ačiū Dievui, mano sveikata nebloga... Labai ilgai viešėjome pasigerus žmones. Tur būt nemažai žmones igrisome. Dabar man bus sunkiau, nes teks ir produktais pasirūpinti... Aš išvykstu į darbą, apie 7 val. ryto ir grįžtu taip pat apie 7 val. vakaro. Mat, kelionė ten ir atgal užtrunka apie pusantros val. Arti kilometro tenka pėsčiam eiti... Mūsų kambariukas yra truputį didesnis už "sleepingo" (Nukeita į 3 psl.)

Mokslo ir kūrybos simpoziumo ekrane (IV)

Prof. dr. Marija Gimbutienė

STASYS DAUNYS

Lietuvės mokslininkės Marijos Gimbutienės vardas gausiais moksliniais darbais toli prasyveržė ne tik už Lietuvos ribų, bet ir už Europos kontinento. Prof. dr. Marija Gimbutienė dalyvavo mažiausiai 25-kiuose tarptautiniuose mokslininkų kongresuose, suvažiavimuose, simpoziumuose. Ji ten skaitė paskaitas, dalyvavo diskusijose.

Būsimoji iškilė mokslininkė Marija Gimbutienė gimė Vilniuje 1921 m. Gimnazija baigė 1938 m. Kaune, o bakalaurų diplomą suteikė Vilniaus universitetas 1942 m. už mokslinį darbą iš Lietuvos archeologijos srities. Tolesnės studijos jau už Lietuvos ribų. 1946 m. Tuebingeno universitetas už iš Europos archeologijos srities parašytą tezė "Die Bestattung in Litauen in der vorgeschichtlichen Zeit" suteikė filosofijos dr. laipsnį. Studijas gillino Tuebingeno ir Muencheno universitetuose Vokietijoje, o atvykusi į Jungtines Amerikos Valstybes Cambridge, Mass. Harvardo universitete. Dabar dirba viename Californijos universitete, turėdama titulą: "Professor of Indo-European studies and Curator of all World Archaeology". Anksčiau yra dirbusi Harvardo universitete, taipgi gavusi keletą mokslinių ir profesinių žymenų. Priklauso American Anthrop. Asso., Institute of Archaeology of America, Folklore Society, gi lie tuviškame gyvenime — Santaros Šviesos Federacijai.

Mokslas veržiasi į tolimes erdves, jau pasiektas mėnulis, žvalgomasi į planetas. Dr. Marija Gimbutienė nenori pakilti nuo gimtosios žemės, veržiasi į jos negilų paviršių, norėdama rasti tolimos praeties palikimą, norėdama sužinoti, kaip prieš tūkstan-

čius metų lietuviai ir kitų kraštų žmonės gyveno, kuo jie tikėjo, ką brangino ir kaip laidojo savo mirusiuosius. Iš archeologijos srities yra parašiusi visą eilę brandžių veikalų, kuriuos išleido garsiosios Europos ir Amerikos leidyklos. Įvairiomis kalbomis yra paskelbusi daugiau kaip 100 mokslinių studijų ir straipsnių, liečiančių Lietuvos proistorę ir kitus klausimus. Mokslininkė var toja anglų, vokiečių, rusų, lenkų, serbų - kroatų ir kitas kalbas. Savo brandžiais straipsniais dr. M. Gimbutienė labai praturtino Lietuvių Enciklopediją.

Prof. dr. Marija Gimbutienė

Dr. Marija Alseikaite - Gimbutienė

atvyksta Chicagon dalyvauti pirmame lietuvių Mokslo ir kūrybos simpoziume. Ir vadovaus "Europos archeologija prieš indoeuropiečių ateinančią temą nagrinėjimui. Ši vertinga ir įdomi paskaita įvyks lapkričio mėn. 28 d. Jaunimo centre, vakare.

Dr. Kostas Ostrauskas

Dramaturgas, literatūros istorikas ir kritikas Kostas Ostrauskas gimė 1926 m. balandžio 5 d. Veiveriuose, Marijampolės apsk. Nepriklausomajai Lietuvijai mokėsi Kauno VI gimnazijoje, kur baigęs 6 klases, konkursiniu būdu įstojo į Kauno Jaunimo teatrą, kur vaidino ir kartu dirbo dramos studijoje. Kairo audroje pasitraukė į Vokietiją ir 1946 m. baigė Liubeko lietuvių gimnaziją ir iki 1949 m. studijavo Pabaltijo universitete, kartu lankydamas ir dainavimo studiją. Paruošė ir rečitatyvinių būdu Pinneberge 1948 m. pastatė V. Krėvės "Sarūną" ir B. Sruogos "Baisiųjų naktį". Į Ameriką atvyko 1949 m. Nuo 1950 m. studijavo baltistiką ir slavistiką Pensilvanijos universitete Philadelphiaje pas profesorių A. Salį ir prof. Senna, o lietuvių literatūroje specializavosi pas prof. V. Krėvę. Studijas baigė 1952 m. magistro laipsniu, o 1958 m. gavo filosofijos daktaro laipsnį už disertaciją apie J. Bičiūną ir jo kūrybą. Literatūros istorijos, kritikos ir kitais kultūriniais klausimais rašė "Literatūros Lankuose", "Aiduose", "Metmenyse" "Darbe", "Lituanus" ir kituose žurnaluose.

Dr. Kostas Ostrauskas

Ostrauskas yra vienas šių krypčių pradininkų mūsų dramaturgijoje. Literatūros kritikai atkreipė dėmesį į K. Ostrausko 3 veiksnių dramą "Kanarėlė", kuri sprendžia amžino laimės ilgesio ir jo sudužimo problemą. Vieno veiksmo drama "Pypkė" savo siužetu ir kompozicija yra vienas iš pionieriškiausių veikalų mūsų modernioje dramaturgijoje.

Rašytojas K. Ostrauskas atvyks ta dalyvauti lietuvių Mokslo ir kūrybos simpoziume. Prieš eilę metų pakeltas Santaros garbės filisteriu, ir šiaip aktyviai reikiąsi mūsų kultūrinio gyvenimo veikloje. Mokslininkų suvažiavime jis vadovaus Pasaulinės literatūros sesijai.

Prof. dr. Romualdas Kašuba

Prof. dr. R. Kašuba priklauso tai lietuvių kartai, kuri šio pasaulio žiedą išvydo antrame Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetyje, aukščiausių mokslų tereizijos rūkiančiose, o aukščiausius mokslus baigė Jungtinėse Amerikos Valstybėse, gimė 1931 m.

Kaune. Antrojo pasaulinio karo sukuriuose atsidūrė Vokietijoje, kur 1948 m. Muenchene baigė gimnaziją. Atvykęs į Ameriką pradėjo Mechanical Engineering studijas Illinois universitete, 1954 m. jas baigėdamas Bachelor of Science MSME laipsniu, Master

Rašytojų būrys laureatų pagerbimo iškilmėje spalio 11 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Anatolijus Kairys, Alfonsas Šekplaukis - Tyrulis, Povilas Gaučys, 1968 metų Lietuvos rašytojų draugijos premijos laureatas kan. Mykolas Vaitkus, švietimo Tarybos jaunimui skirtosios literatūros konkurso laimėtoja Danutė Brazytė - Bindokienė, Julija Svabaitė - Gyllenė, Stasys Džugas, Kazys Bradūnas ir Česlovas Grincevičius.

Tauta, rašytojas ir veikalas

(Atkelta iš 1 pusl.)

kitaip parašyta nuomonė, noras ar tiesa mūsų knygų požiūriu jau yra užkrovimas, kad reikėtų gintis!

Nebūtų užkrovimas, jei tai būtų buvę parašyta ir viešojo spaudoje. Nėra niekam užkrovimas nė mano šis balselis. O tik atsiliepiama į J. Gliados straipsnį kaip ir jis atsiliepė į aną laišką. Šiame krašte laiškus rašyti visokiais reikalais įprasta, net raginama. Tai yra laisvės pažymys laisvai samprotuoti. Taip pat laisvė tuos samprotavimus vykdyti ar nevykdyti. Gal yra įtaigojimas — "sugestija". Tačiau įtaigojimo niekas nelaiko užkrovimu. Dabar pokalbis — "dialogas" atkyla į naujoviškuosius laiškus net iš Platono Puotos. O lietuviškumas, įtaigojama, visų mūsų reikalas...

Ir be galo norėdama, niekas čia negali mūsų rašytojams užkrauti rašyti pagal tautinę nuovoką, kaip nelyginant, valstybėje "sumobilizuojami" kietojo ginklo kariai, neatsižvelgiant, ar jie nori kariuoti ir žūti už savo tautą ir žemęje jai priklausomą vietą. Kurie nori, tie patys išeina savanoriais ir tampa realiais tautų herojais. Gal ir nėra šimtaprocentinė tiesa, jog "kada ginklai žvanga, tada mūzos tyli".

Mūsų visu čia tiesiog ginklu žvange, o ne tiesiog rašymu. Bet okupuotoje Lietuvoje nemaža apginkluoto jaunimo priversti būdėti prie Kinijos sienos. Buvo ir, tur būt, tebėra ir Vietname tų žvanginančių ginklais ir žūstan-

čių. Žūsta namie "nenugalimų" aplinkybių "tarptautinių šmėklų" veikiami. Kas pasijunta, apskritai sveriant, užkraunamas savą tautinę nuovoką, ar neturėtų pasijusti užkraunamas ir kitatautine ar tarptautine? Ir nuo jos pasipurtyti...

Mūsų bendro nutautilimo akivaizdoje, kai kam dar nenutautusiam ir sušunka klausimas su kokiomis muzomis, kaip čia labiau pritikytų kalbėtis meno plunksnos žyniams, tautos formuotojams? Jeigu būtų įprasta mūsų rašytojams kokią nuovoką "užkrauti," tai ar ne tautinė? Žinoma, jeigu jie jos neturėtų arba turėtų mažiau už eilinių lietuvių, dar norintį veiksmingesnės lietuviškos literatūros. Kaip tokios literatūros sukurti, iš kurios ne tik mūsų jaunimas būtų "užkraunamas" semtis lietuviško stiprumo, bet kiti silpstantieji, yra kūrėjo reikalas.

Kadangi tautos rašytojai yra gilesnio jausmo už eilinį savo broli, ne retai, net nujaučiantieji ar tiesiog matantieji ateitį, atsimenu, vienu tarpu... ir ne ignorantų buvo plačiai sušnekta, kad literatūros ir kito meno gėry veikalų daugiau duotų jų užprasymas, negu dabartinės varžybines premijas...

Nė tiesioginis, užprasymas nėra ir nebūtų užkrovimas.

Kas iš kur ir kokiomis gaidomis atskamba

"Tai atskamba tomis pat gaidomis ir tuo pat raugu kvepia, kuo pilni ataskaitiniai suvažiavi-

mai okupuotoje Lietuvoje" (J. G.). Užkrovimas rašyti tautine nuovoka.

Kadangi pagal tautinę nuovoką rašyti niekas čia, be laisvos valios, kitokių priemonių neturi ir negali užkrauti, tai negali būti lyginama su užkrovimu kaip okupuotoje Lietuvoje nei užkraunamo dalyko, nei vietos, nei užkrovimo hūdo esmė. Laikydami čia tautiškumą užkrovimu, sukeičiame tautą su okupantu, antraip tariant — tautos vaidmenį su okupantu vaidmeniu, pavergtąją su pavergėju. Mažų mažiausiai — su vaikams pamote arba patėviu.

Visi žinome, jog tenai ne tautinė valdžia, bet gerai atlyginami asmenų kalėjimais ir ginklu pagrįsta partinė. Tautybė tenai yra su botagu pūdymuose ganos bandos vaidmeniu, lydinama su kitomis tautomis arba garinama į stratosferą. Kuriam beribė viena valstybė ir formuojamas betautis pasaulinis, tariamai socialinis, dirbtinos taikos ir ramybės žmogus. Jei dar toks nėra, tai turės būti. Jis man jau "gatavų" požiūriu panašus, kaip J. Gliada rašo apie tikruosius poetus ir rašytojus, "a la jų kraštą viena nedaloma visybe".

Visi žinome, kad okupuotosios Lietuvos "režimas", kaip ir visi kiti, turi savo užraugejus, tėvus, krikštatevius, kūmus, išrinktąsias aukles, mokytojus-jas. Leng vai susekamas, iš kur jo "kojos dygusios" ir kojėlės dygsta. Tai gi jis laikinas, pereinamas, visa-

of Science MSME laipsniu įsigijo tame pačiame Illinois universitete 1957 m. Doctor of Philosophy diplomas suteiktas 1962 m. Illinois universitete už disertaciją "Dinaminiai apkrovimai dant račių sistemoje". Specialios trumpalaikes studijas gillino Californijos universitete, Los Angeles mieste. Moksliniame darbe atžymėtas Sigma XI, Research and Teaching Assistantships ir kitais žymenimis. Kviečiamas skaitė paskaitas Illinois, Toledo universi-

tetuose, Virginijos politechnikos institute ir įvairiuose moksliniuose suvažiavimuose. Moksliniais klausimais spaudoje yra paskelbęs eilę brandžių straipsnių iš dinamikos srities. Profesorijauja valstybine Clevelando universitete turėdamas Associate Professor Mechanical Engineering titulu. Su gyvenimo palydove žmona Nijole augina 5 m. dukrelę Vidą ir 3 m. Dalią. Priklauso amerikiečių American Society of Mechanical Engineers organizacijai.

Prof. dr. R. Kašubos veikla matoma ir lietuviškuose baruose. Priklauso "Vyties" korporacijai ir 1959 - 1960 metais Urbanoje buvo "Vyties" jaunių tėvynas. Priklauso Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungai. 1964 - 1968 m. pirmininkavo Clevelando ALIAS skyriui.

Mokslo ir kūrybos simpoziume prof. dr. R. Kašuba skaitys paskaitą apie medžiagų ir energijos technologiją. Mokslo ir kūrybos simpoziumo rengėjų paklaustas, koks įdomiausias įvykis moksliniame ar profesiniame gyvenime, atsakė: "Keli tiesioginiai projektai, kurie buvo panaudoti skridimuose į erdves ir atgal".

Dr. Romualdas Kašuba

da drebąs dėl savo galimo galo. Būdamas svetimas, atneštinis, už tai tautos daugumos nekenčiamas.

Tauta visai kas kita. Ji ateina iš tolo "iš amžių sąvartų", kurdamosi pati iš savęs, nes turi savus šaltinius. Eina per visus "režimus" ir nėra laikina revoliucijų perversmų okupacijų dukra. Bet didelė šeima, gausėjanti, stiprėjanti prigimties, gimimo, gyvenimo paveldėjimo teisės keliu. Todėl savo šeimos narių gerbiama, branginama, mylima, be užkraunamos prievartos kuriama. Tauta yra viena ir gyvena toki koliai gyvi jos nariai. Miršta tada, kai jos vaikai patys ima rinkti keliaudami "tarptautinę maną"

ir ja maitintis. Vaižaitis jau anais laikais tautą, žemę sulgino su motina. "Gaila motinos vargingos, kuri sulaukia elgetauti, gaila žemės nelaimingos, kuriai sutingo vaiks tarnaut".

Tautiškas, kaip tėvai ir tėvynė, ne tik nelyginamas su okupacinės santvarkos prievartinės kūrybos pamokslais ir deklaracijomis, bet griežtai priešingas. O, Vaižganto žodžiais tariant, okupantui nuodai.

Jeigu tautų tautiškas ir jų atspindys literatūroje baisesi dvokia bolševikui rusui okupantui nacionalinio visasąjunginio raugo užraugejui, tai jokiū būdu tautiškas tenai nedvokia daug (Nukelta į 5 pusl.)

Ofiso tel. HE 4-5758
DR. M. BUDRYS
 ALERGJIA
 2751 West 51st Street
 Valandos: antradienis, penktadienis 9-11 val. šeštadienis 10-12 val. Ligoniai pritamai pagal susitarimą
 Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas
DR. EDMUND E. GIARA
 2709 W. 51st Street
 Tel. — GR 6-2400
 Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
 GYDYTOJA IR CHIRURGE
 SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
 Crawford Medical Building
 6449 So. Pulaski Road
 Valandos: pagal susitarimą
 Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
 Akusherija ir moterų ligos
 Ginekologinė Chirurģija
 6152 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
 Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220 Namų rez. Pliosect 8-8081
DR. JANINA JAKŠEVICIUS
 JOKSIA
 VAIKŲ LIGOS
 2656 West 63rd Street
 Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v.v. Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
 Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 Bendra praktika
 2815 W. 71st Street
 Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v., antr. nuo 9 iki 12 val.; arba suamta rus.
 Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7273
DR. A. JENKINS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 3844 W. 63rd Street
 Val.: kasdien nuo 1-4 p.p. ir 6 iki 8 val. trečiad. ir šeštad. uždaryta
 Ofis ir buto tel. Olympic 2-1551
DR. F. V. KAUNAS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 1407 So. 49th Court, Cicero
 Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 (Lietuvių gydytojas)
 3925 West 59th Street
 Val.: pirmad. antrad. ketvirt. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p., 6-8 val. vak., šeštad. 12-3 val. p. p., trečiad. uždaryta.
 Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 4938 W. 15th St., Cicero
 Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išklyrus trečiadieniam. Šeštadienis 12 iki 4 popiet.
DR. IRENA KURAS
 GYDYTOJA IR CHIRURGE
 KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
 MEDICAL BUILDING
 7158 South Western Avenue
 Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 8-11 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p.p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p.p.
 Ofiso telefon. RE 7-1168 Rez. tel. 239-2919
DR. MARIJA LINAS
 AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
 2817 West 71st Street
 Tel. HEimlock 6-3545 (Ofiso ir rezidencijos)
 Valandos pagal susitarimą
 Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
 CHIRURGAS
 2338 West 63rd Street
 Valandos: pirmad., ketv. 8-11 val., antrad. ir penkt. 1-4 val. Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-2123, Namų GI 8-6105
DR. V. TUMASONIS
 CHIRURGAS
 2454 West 71st Street
 Pirminėje ligoniu tik susitarus
 Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta
 Tel. PRosect 6-9400
DR. ONA VASKEVICIUS
 (VASKAS)
 GYDYTOJA IR CHIRURGE
 6648 So. Albany Avenue
 Val.: pirm., antrad. ketv. 6-8 val. vak. penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą
 Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 3107 West 71st Street
 Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą
 Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 6449 So. Pulaski Road
 Val.: pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadienis 10-1 val. popiet.

Ofs. tel. HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 Specialybė vidaus ligos
 2454 West 71st Street
 (71-os ir Campbell Ave. kampas)
 Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 v. popiet.
DR. FRANK PLECKAS
 OPTOMETRISTAS
 Kalba lietuviškai
 NAUJOJ VIETŲJ
 2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
 Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
 Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.
DR. A. PUSTELNIKAS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 SPEC. VIDAUS LIGOS
 Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
 5159 So. Damen Avenue
 Valandos tik pagal susitarimą
 Trečiadienis uždaryta.
 Tel. — 423-2680
DR. E. RINGUS
 RENTGENOLOGAS
 9760 So. Kedzie Avenue
 Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 v. popiet.
DR. ZIGMAS RUDAITIS
 SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
 2745 West 69th Street
 (Tel. 737-2290 ofiso ir rezidencijos)
 Pirmą ligonius tik susitarus — (By appointment)
DR. LEONAS SEIBUTIS
 Inkstų, Pūslės ir Prostatos Chirurģija
 Ofisas 2454 W. 71st Street
 Val.: antrad. nuo 2-5 popiet. ketvirtad. nuo 6-8 vakarų
 Ofiso telefon. 776-2880
 Rezid. tel. 448-5545
DR. ALDONA ŠIMKUS
 AKTŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
 PRIŲTAIKO AKINIŲ
 15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
 Kabineto tel. 687-2020
 Namų tel. 839-1071
 Vizital pagal susitarimą
DR. J. J. SIMONAITIS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 Adresas: 4255 W. 63rd Street
 Ofiso tel. REliance 5-4410
 Rez. GRowelth 6-0617
 Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 Bendra praktika ir chirurģija
 Ofiso 2750 W. 71st Street
 Telefonas — 975-8296
 Valandos: 2-8 v. v. penktad. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sekmd. ir trečiad. uždaryta
 Rezid. tel. WA 5-3099
DR. VYT. TAURAS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
 Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
 Tel. PRosect 8-1223
 Atostogoms nuo 21-27 d. iki 27 d. Reikalui esant, kreiptis pas Dr. P. Strimaitį, 2750 W. 71 St. — 925-6296.
 Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6105
DR. V. TUMASONIS
 CHIRURGAS
 2454 West 71st Street
 Pirminėje ligoniu tik susitarus
 Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta
 Tel. PRosect 6-9400
DR. ONA VASKEVICIUS
 (VASKAS)
 GYDYTOJA IR CHIRURGE
 6648 So. Albany Avenue
 Val.: pirm., antrad. ketv. 6-8 val. vak. penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą
 Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 3107 West 71st Street
 Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą
 Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
 6449 So. Pulaski Road
 Val.: pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadienis 10-1 val. popiet.

Platinkite "Drauga".

A. STULGINSKIO LAIŠKAI

(atkelta iš 1 psl.)

kupė. Bet talpinamės šiaip bei taip... Man teks dirbti šiltnamy. Šiltnamis labai didelis. Daugiausia auginame agurkus ir pomidorus, atliekami taip pat kai kurie bandymai. Darbo laikas—8 val., o šeštadieniais 6 val. Beje, jeigu Tau nesunku, surask man platų vadovėlį anglų kalba apie šiltnamius ir įvairių augalų auginimą...

Sekančiuose laiškuose džiaugiasi gautais iš Šveicarijos, iš Vokietijos siuntiniais. Rašo, kokius dalykus gauna siuntiniuose, kaip dalinasi su artimaisiais. 1958.1.4 pastebi: "Kad ir žiema, bet darbo turiu gana daug. Mėgstu šį-tą rašinėti. Be to man tenka ir pavažiuoti į miesto vidurį apsipirkti. Senelė — (supraski — jo paties žmona) tegali tik artimiausioje gatvėje šį tą nupirkti. Yra ir šiaip visokių reikalų, dėl kurių tenka ir į Vilnių pavažiuoti. Pažįstamų ir draugų beveik neturime. Senieji išmirė, išsiblaškė, o naujų neįgyjame..."

Siaurame, tvankiame kambarėly
1959.3.30 daugiau atskleidžia apie darbo sąlygas: "Fiziniai aš dar gana stiprus, nepalyginamai stipresnis, negu mano amžininkai, bet dirbti daugiau 2 metų nenorėčiau, nes darbo sąlygos, santykiai su bendradarbiais, o jų yra net keliolika, yra nelabai malonūs: įžūliai lipa kits kitam ant kulnų. Darbas arti miesto. Visi čia veržiasi. Mieste savo specialybėje darbo gauti neįmanoma, ypač mano amžiuje. Iš pat pradžių man buvo siūloma provincija, bet aš nesiryžau ten vykti su senele ligoniu. Manau, kad per tuos dvejus metus man pavyks gauti šiojį tokį butelį, nes ilgiau gyventi kambariuke 2,5 metro ilgio ir 2,5 metro pločio yra labai sunku. Jau dveji metai kai gyvename tame kambarėlyje, o šeimininkas, nors ir žadėjo, nepajėgia net furtkelės įtaisyti."

Šį pavasarį, tur būt, bus galima gauti sklypą nameliui pasistatyti toj vietoj, kuri man labai patinka, bet toji statyba mane labai baugina. Čia reikia turėti daug laiko, ir nepaprasto apskurumo, ko man labai trūksta. Apie 10 val. išbuvus darbe, kartais net su viršum, nebelieka laiko nei pajėgų namelio statyba rūpintis. Kas kita, jei senelė būtų stpri. Pa-

galiau — visas santaupas į namelį sudėsi, gal ir sveikata prarasi —kas tuomet iš namelio Nors praeitais metais buvau labai užsidėges, bet dabar pradėdu atšalti —tai ne mano amžiu. Mano idealas būtų senatvėje turėti nors mažą darželį ir jame triūstis, bet, tur būt, tai paliks svajonių srity...

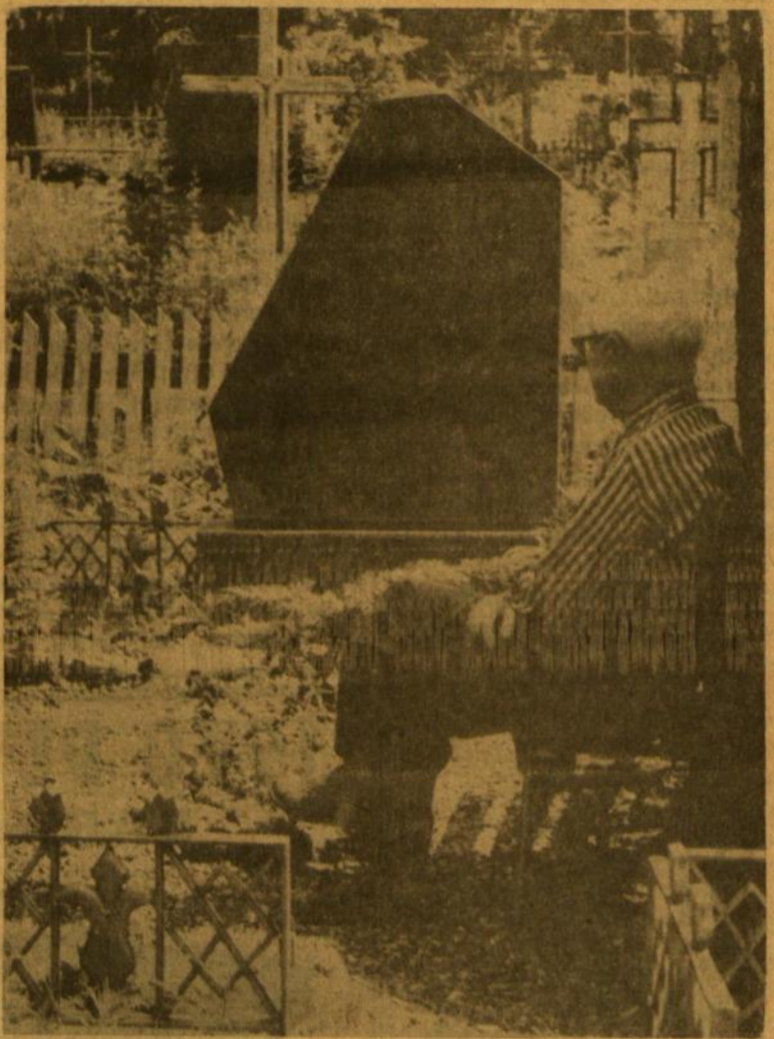
"Mūsų gyvenimas labai pilkas" 1959.9.6 dūsauna: "Išvažiuoju į darbą ankstokai ir grįžtu vėlokai — jau pavargęs. Sekmadieniais reikia į turgų produktų, į krautuves apsipirkti ir šiaip visokie reikaliukai atlikti, taip, kad mažai telieka laiko ką nors paskaityti. Bendrai imant, mūsų gyvenimas labai pilkas, mažai kas pas mus teužina... Zinoma, ir mes niekur neinam... Pernai rudenį pasidarėm obuolinių vyno — išėjo neblogas..."

Rašo apie tragedijas, kaip vienas 1941 m. išvežamas į Sibirą metėsi po traukinį ir žuvo, gi to sesuo išėjo iš proto... Prideda:

"Mano laišškai vis išeina tokie liūdni, tur būt, jie Tau labai ūpą gadina, bet Tu visų dalykų labai į širdį neimk. Bendrai, mes gyvenam jau ne taip blogai. Esam šokiai pavalge, nebologai apsi-rengę. Turime ir šiltų rūbų, ir šiltos avalynės į valias". Aišku, kad tai vis dėka dukters ir žento siuntinių iš Amerikos.

Butukas Viliampolėj 1959.9.27 jau džiaugiasi, kad jam pavyko gauti butuką Viliampolėje. Netoli Viliampolės pakraščio. "Vietelė labai rami, naujų nedidelių namelių rajone. Dabar mes gyvename netoli Neries tilto... Du kambariukai ir virtuvė salkose... Yra centrinis šildymas. Nuomą reikia sumokėti iš anksto už dvejus metus. Nuomą dukart brangesnė... Nieko nepadarysi, teks šią savaitę kraustyti gyventi, nes nieko kito negausi. Dabar sunkumas baldus susikaldėti..."

Iš okupuotos Lietuvos rašant ir žinant, kad kiekvienas laiškas

A. A. Aleksandras Stulginskis prie savo žmonos kapo

cenzuruojamas, nedaug ką galima parašyti, bet tarpais Stulginskio laiškuos prasiveržia koks atodūsis. 1959.9.28 rašo: "Labai sunkių laikų pergyvenau, bet nesiskundžiau, pagalios nebuvo ir kam pasiskusti".

Ilgėjosi žemės

Gyvendamas mieste, agr. Stulginskis vis ilgėjosi žemės ir 1959.9.23 rašė: "Man kyla mintis surinkti visus skatikėlius, dar gal pasiskolinti iš pažįstamų ir nusipirkti provincijos miestely namelį su daržuku ir baigti savo dienas, bet nesinorėtų skirtis su Kaudu. Čia šokie, tokie giminės, vienas kitas pažįstamas, o ten — visi svetimi".

Bet Kaune gyvenimo sąlygos Stulginskiui sunkėjo. Jį atleido iš darbo. "Motyvas, kodėl mane iš darbo atleido, tai kad aš pensiją gaunu! O tos pensijos 2-3 dienom užtektų. Akių mulinimas".

1959.12.11 skundžiasi, kad nušalęs gavo pūslės uždegimą. Žmonų liga nebeleido imtis kokios tarnybos, nes ligonė buvo reikalinga nuolatinės priežiūros. Jis rašo: "Man dabar įdomu, kaip gi mano gyvenimas susitvarkys, kai nebeturėsiu tiesioginio darbo, pareigų. Labai bijau, kad nepasidaryčiau tinginiu, ištižėliu".

Matyt, kad jam buvo daromas spaudimas bendradarbiauti su okupaciniu režimu, padaryti kokius pareiškimus, kad minėtame laiške net pažymi, ar nebūtų buvę geriau, kad jis būtų pasilikęs nemokytas nuošalumo, kaip visi broliai. "Nors per visą laiką išlaikiau tam tikrą orumą, kurio ir dabar stengiuos laikytis, bet tai daug kainuoja, vis norima įtraukti į balą. Mat, tokie jau laikai..."

Senoji gvardija...

1959.12.31 skundėsi, kad vargina chroninis pūslės uždegimas. 1960.2.3 pasisako, kad mėgina rašyti į specialius žemės ūkio žurnalus. Prašo knygų žemės ūkio klausimais. Apgailestauja, kad žuvo jam siunčiami "Žmonės ir žvėrys" (kun. Ylos atsiminimai iš kacetos). Tame pat laiške apgailestauja: "Baisoka — mūsų senoji gvardija vienas po kito griūva". Tai vėl nukrypsta į atsiminimus ir 1960.9.22 atsidusta: "Kad tu žinotum, kaip mes, senoji karta, norėjome mokytis!"

A. Stulginskis jautė didelį dėkingumą dukters šeimai, taip gausiais siuntiniais iš Amerikos (Nukelta į 4 psl.)

Blykstelėjusi rudens saulė...

Nuotrauka Vytauto Maželio

KAD TAVO GAISRAS MANE SUNAIKINTŲ

DANGUOLĖ SADŪNAITE

1. Saule! tu parodei man savo šviesos lietus. (Ir paukščius, kurie juose maištauja.)

2. Ir aš lankiau tave — — — kaip kad vargšas lanko Turtuolį — — — Aš troškau, kad tavo gaisras mane sunaikintų!

3. Bet štai ruduo — Ir lapas, kur'ame rašo Viešpats.

4. Nuostabiai nuspalvinti lapai. (Gėlė, kuri švyti ir dega.)

5. Medis! atleistas iš karštosios. (Palaidotas upės dugne.) Tai mūsų laišukai Dievui.

MEDI!

1. Giesmės nutilo, tavyje. Kas gi beliko?

2. 'Tik mylinti širdis : : : : : Ir noras, begalinis noras!

3. Pabučiuoti dar kartą — saulės vyskupiską žiedą.

ZIEMA

1. Tu uždarei saulę į tamsų kambarį.

2. Saulę! (tarytum vaikata, seną giruoklį.)

3. Ir liečias stato, plonomis rankomis šakojus medžius — : : : : : Jie juosia mane! Jie juosia mane! tamsia giria.

ZIEMAI ARTĖJANT

1. Dančius, šį rytą — yra laukas pilnas akmenų. (Klaiki liūtų landynė).

2.

Jis išrengė, tave O Medi! kad, nuogas būdamas, pažintum Tiesą — — — Ir tavo miškas,

Medi! tavo miškas liko už tavęs.

RUDUO SODE

1. Zolė išbėga į dieną per siauras duris.

2. Ir saulė, (stropi obuolių valgytoja) —

Sėdi rudenįjančiam sode, (tarp medžių)

Kur krentantys lapai: geltoni, raudoni

Yra pakvietimai — [Pokylį : : : : :] nesibaigiančią Puotą.

Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje

DR. JONAS GRINIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Ar "Rimai ir Nerimai" šviesūs?

Apsakaitė apie "Rimus ir Nerimus", du Aukštaičių ūkininkus, gyvenančius artimoj kaimynystėj (tik per gatvę), iš tikro prasideda šviesiai. Pasišaipydamas, pašarzuodamas rašytojas mums pasakoja apie Rimų ir Nerimų panašumus bei skirtumus, apie jų nuolatinę tarpusavę konkurenciją, kuri buvo privedusi pre to, kad abiejų šeimų galvos nebesisveikindavo ir nebesikalbėdavo, nors saviems vaikams ir nedraudė bėgioti vieniems pas antros kad ir dešimtį kartų per dieną.

Tačiau juos bei jų šeimas galutinai supykde dvi nevikrios senmergės, Rimo tarnaitės Katrės labai smulkūs nuotykiškai, dėl kurių kvatojo visas kaimas. Tada Rimų ir Nerimų šeimos, besityčiodamos vienos iš antrų, įsitūžo nesutaukiamai: "Nerimas griežė apmaudą ant Rimo, degė kerštu, nemigo nakčių. Griežtai taip, kaip pirmiau Rimas. Ir taip bent mėnesį. Pilko gyvenimo dulkęs, kaip vištai asloje pasikrapščius, sukilo ir uždegnė šviesa, žmonišką ir dievišką", rašo Vaižgantas.

Taika į jūžusių kaimynų namus pradėjo grįžti su didele nelaima, tada, kai Rimo ir Nerimo vyresnieji sūnūs buvo mobilizuoti į rusų kariuomenę, prasidėjus I-jam pasauliniam karui. Tada pirmuosius susitaikinimo žingsnius atliko kaimynų žmonos; paskiau vienas entram padavė rankas į kariuomenę paimti sūnūs, kurie buvo paskirti į tą patį pulką. Bet senių Rimo ir Nerimo širdis palenkti santaikon tepajėgė tik kraujais suteptas...

apie abiejų sūnų mirtį karo lauke. Tik tada Rimas su Nerimu, vykdamai į bendras gedulingas mišias už mirusius sūnus, susėdo į tą patį vežimą, gailiai ašarodam. Tada "nebesimatė, kad jų širdyse būtų likę nors truputėlis pirmųkščio neapsižavėjimo kits kitu (...) Ak, kare, kare! Kiek tu teiki nelaimių ir širdies skausmų! Bet kiek ir širdžių valai, dezinfekuoja!"... baigia savo apsakaitę Vaižgantas.

Nepasakytume, kad ši pabaiga būtų juodai pesimistinė, nors ir labai liūdina. Tiesa, kad per 30 metų bėsurungtinaujančiams kaimynams, paskiausiai dėl niekų užsidedusiems kerštinga neapykanta, sūnų žuvmias kare atnešė taiką. Taigi sūnų mirtys Rimams ir Nerimams nebuvo visai beprasmiškos: jos apvalė, išdezinfekavo tuštybe ir pykčių surambėjusias tėvų širdis. Bet kokia kaina tai pasiekta? Didelė, neproporcinai didelė, tiesiog nepalyginama su tom priežastim, dėl kurių prasidėjo kaimynų tarpusavys pavydas ir neapykanta. Šių tamsias šaknis tepajėgė išrauti tik didelė dviguba nelaimė: baisi viešoji ryškė — karas ir dviejų jaunų šviesių vyrų mirtys karo lauke.

Bet ar šitokia kaina už kaimyninių šeimų taiką nelidijia, kad "Rimų ir Nerimų" autorius į žmonių prigimtį nežiūri šviesiai? Jei ta prigimtis ir nėra galutinai sugedusi, tai vis dėlto ji labai palanki dirva tamsioms šaknimis, iš kurių dėl smulkmenų išauga galingos aistros, uždegniančios žmonišką ir dievišką šviesą. Kitaip tariant, net pozityviuose kaimo žmoniškais, kokiais buvo Rimai ir Nerimai, Vaižgantas matė išaugusias tokią didelę aistrų galybę,

kad žmoniškoms jėgomis ji nebeužalima. Tai velniškai jėgai įveikti reikia, arba stebuklo Dievo malonės pavidalu, arba antgamtinės ryškės, kokia yra karas, nužudęs du jaunus vyrus.

Taigi "Rimų ir Nerimų" apsakaitė nuveda prie liūdinių išvadų. Gal ją galėtume pavadinti optimistine tik tuo atveju, jeigu pajėgtume įrodyti, kad dviejų kaimynų neapykanta ir taika Vaižgantas būtų norėjęs alegoriškai atvaizduoti Rusiją ir Vokietiją, kurios buvo susikibusios kovoti iki mirties kare. Tokia alegorija Vaižgantui būtų buvusi visai sava. Tačiau apie "Rimų ir Nerimų" apsakaitės alegoriškumą lig šiol nekalbėjo joks kritikas ir apie tai niekur neprasitarė nė pats Vaižgantas. Jei ta apsakaitė nėra dviejų kaimyninių valstybių alegorija, tai joje atskleidžiančios Vaižganto pažiūros į kaimo žmones bei jų aistras nėra šviesios.

Gamtos kerštas dėl neteisvių "Pragiedruliuose"

Už "Rimus ir Nerimus" šviesesnė yra "Pragiedrulių" epopėja, kur Vaižgantas plačiai tapė vaizdus kovos dėl kultūros. Parodydamas lietuvių pastangas įvairiai kultūriškai pakilti tiek Žemaičiuose (Gondingos krašte), tiek Aukštaičių (Vaduvų krašte) XIX amžiaus pabaigoje ir drauge efektyviai pasipriešinti tam rusų slogučiu, kokiu buvo lietuvių spaudos uždraudimas, rašytojas nesitenkino pavienių asmenų likimais. Atskleisdamas savo gausių veikėjų santykius su Lietuvos gamta ir lietuvių visuomene, jis parodė žmones

pralenkiančias, daugiau amžinas jėgas, kurios ne vieną Vaižgantą nuteikdavo ir nuteikia optimistiškai.

Kaip pozityvistinio amžiaus auklėtinis, Tumas-Vaižgantas tikėjo, kad pati gamta nurodo gaires žmonių kultūriniam veikimui. Todėl jis manė, kad Lietuvos peizažo ypatybės padedančios kultūrinei kovai dėl laisvės prieš neteisingos rusų administracijos tamsuolius bei arivistus. Tą tariamą gamtos talkininkavimą laisvės kovai rašytojas stipriai pabrėžė "Pragiedrulių" antroje dalyje — Vaduvų krašte, kur ne kiek nesukultūrijęs gamtos vaikas, paskutinis Lietuvos stambeldis, Valeras Bruzdulis į liūną paskandino gyvą rusų policijos nuovados viršininką Aggiejeva, klasingai persekiojantį lietuvių spaudą. Apie šią mirtį Vaižgantas rašo:

"Priėjęs ant pat aukšto kriaušiaus, iš viso vieko bedė savo nešulį į skystą paversmio liūną-kisielių, kaip bedamas mietas į kieta žemę. Nė neplukštėlėjo. Tik samanų duknos prasiskyrė ir vėl užsitraukė (...) Vos žymelė paliko, ir tai, lyg akmeniui nugrimzdus.

Vakaro tyla ties Juodžiaus kelmu tapo tokia bausi, lyg pačiai Juodžiaus dvasiai išskėtus laiminančias rankas (...) Ir stovėjo Valeras Kukulyš, Bruzduliu ir Juodžiaus Raganu vadinamas, aukštoje skardyje, vis rankų nenuleisdamas. Ar dekojo savo Juodžiui už nežmonišką pagalėjimą ir išvadavimą iš skriaudėjo, ar pats buvo savo darbo nusigandęs?

Zaltyvykštis, tai išvydęs, visas nutirpo. Buvo pasiryžęs šauti, ir tai jam nėra nežuvo bausiu. Bet įmerkti tiek maura gyvą žmogų, kad nei viau, nei krust... buvo perslaptinga. Dabar tik jis suprato visą tos vietos paslaptingumą; suprato, kodėl žmonės ją aplenkia: čia susiduria realus pasaulis su mistikiniu, su gamtos ar ko kito dievinamu. Zaltyvykštis tiesiog pabaiso ir nemaž nebeėmė noras tyčiotis iš Juodžiaus, kaip pirmą kad pasityčio-

davo, ir iš senio Valero, kurį manė esant beveik laučiu".

Labiau negu kontrbandininkui ir slaptos spaudos platintojui Zaltyvykštis-Mendeliui bausi ir šurpi turi būti ruso Aggiejevo mirtis humanistui, kuriam brangus žmogus. Tiesa, kad Aggiejevas buvo caristinės policijos siauraprotis viršininkas, kuris nepaisė žmoniškumo ir teisingumo; įsiaištinęs persekioji lietuvių slaptąją spaudą, jis nebesilaikė nė pačios caristinės administracijos taisyklių. Todėl jis buvo vertas bausmės. Tik ar šita bausmė—gyvo Aggiejevo paskandinimas liūne—neatrodys per žiauri humanistui, nors jis gal ir pateisins pusiau samininę Valero keršto prasiveržimą, pastumėjęs į egzekuciją? Tuo tarpu literatūros istorikas konstatuos, kad Vaižganto atvaizduota lietuvių prieš Aggiejevo mirtis skystame liūne yra tokia pat bausi ir tamsi, kaip V. Pietario "Algimante" Aršienės ir Romano mirtys, nors Vaižganto sugalvotas Aggiejevo galas atrodė romantiškesnis spalvingu kraštutinum.

Taigi gamtovaizdžio ypatybės, kurios tartum padeda lietuviams kovoti dėl kultūros bei laisvės ir nuteikia šviesiai Vaižgantą, jam taip pat įkvepia "Vaduvų krašte" vieną šurpiausių mirčių kaip išraišką keršto už nesuskaitomas nuokaudas. Čia gamtinio gaivalo pasitelkimas susilpnina egzekutorių atsakomybę, bet negali panaikinti mirties žiaurumo. Tai vis dėlto dėmė lietuviškos gamtos pasauliui.

Darbas vsuomenei žadina optimizmą

Labiau už peizažinę gamtą Viažgantą nuteikia optimistiškai darbas visuomenei, ypač lietuvių vsuomenei, kuriai rašytojas intensyviai tarnavo nuo pat jaunystės. Todėl jis savo "Pragiedruliuose" (Gondingos ir Vaduvų krašte) su didele meile vaizduoja naujosios

(Nukelta į 4 psl.)

Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje

(Atkelta iš 3 psl.)

demokratinės visuomenės susidarymą, kai jos priešaky žygiuoja Iešmantai, Taučiai, Niau-ros, Vidmantai, Šešiavilkiai, ypač jų Napa-ly ir Marytė, Gintautas, Vizgirda, Baltrus, Tupikas, Statikas... Šie "Pragiedrulių" herojai buvo Vaižganto mylimieji. Vienaip ar kitaip tarnaudami lietuvių visuomenei, šie veikėjai ir sau susikuria prasmingą gyvenimą, nors tai neapsieina be kančių ir auksų.

Išjungimas į demokratišką lietuvių visuomenę ir pozityvus darbas joje yra savotiška gydykla paliečiamiesiems. Todėl ir grafų Sviestavičių atsivertimas — sugrįžimas į lietuvių visuomenę, imantis dirbti žemę drauge su pažangiais Lietuvos ūkininkais, yra vienas labiausiai pateisintų atsivertimų, neretai sutinkamų Vaižganto raštuose. Žemės darbas ir prasminga tarnyba tautinė bendruomenę išgydo Sviestavičius psichiškai ir morališkai.

Kadangi jokiam kitame Vaižganto kūryny nėra tiek daug sutelkta protų naujienų, glaudžiai suaugusių su savo gimtojo krašto kultūra bei jos pastangomis išsikvoti laisvę, tai "Pragiedrulių" pagrindinis akordas skamba aiškiai optimistiškai: kad ir patirdama skaudžių smūgių, lietuvių tauta palaipsniu kultūroje, progresuoja, demokratėja ir griau- na laisvės klastingas užvaras nesulaikomai. Šitaip "Pragiedruliai" atrodo šviesūs lietuviš-ku visuomeniniu atžvilgiu.

Tačiau, kai į šį kūrinių pažūrime huma- nistiniu žvilgsniu, kuriam pavienio asmens likimas nemažiau rūpi už visuomenę, tuoj pamatome, kad lietuvių kova dėl savos kul- tūros ir laisvės buvo apmokėta didžiulėmis asmeninėmis aukomis: iš Godingos miestelio rusų žandarai išvežė į kalėjimą tris šviesia- sius kultūros kėlėjus: dr. Domininką Gintau- tą, gydytoją Daratą Vidmantaitę ir Napalį Šešiavilkį. Vaduvų krašte tautinis sąjūdis bu- vo apmokėtas dar guasėnesėmis aukomis: per jaunimo susibūrimą pasisvečiuoti Denionių kaime rusų policija geležiniais pančiais su- katstė keturiolika jaunuolių (studentų ir jų bičiulių). Šitokių atvejų ir Vaižgantas nebe- slepia savo liūdėsio, rašydamas:

"Ir tūčia paliko Denionyse, lyg nabašnin- ką palaidojus. Nustere, negyvi, lyg mumijos, liko liekantieji, ir visų širdys šoko sprogo no- ru pasivytį vedamusius santarpe ir, kaip Ma- rytė padarė, šuktelėti: "Iškite ir mus: mes to- kie pat "kaltininkai", drauge ir kęsti bus mums lengviau už tai, kad mes — lietuviai" (Pragiedruliai, III, ps. 218).

Kad ir liūdėdamas su išvežamaisiais Vadu- voose ir Godingoj, Vaižgantas-visuomeninis kas nėra nusiminęs. Jis parodo, kaip po iš- vežimų Godingoj rusų valdininkai suėda vieni kitus. Bet į šią vietą "atvyko dar smarkes- nių persekiojimų ir naikintojų", rašo Vaižgan- tas. Kova smarkės, bet ir auksų skaičius didės. Argi jų neištoko iš vienos Godingos? Juk jos lietuvių vadus ir šviesuosius, išvežtus į kalėj- mus, savo mirtimis apmokėjo trys asmens, kurie buvo nekalti arba mažiausia kalti dėl anų trijų išdavimo: gaisro liepsnose žuvo nie- kuo nekalta mergytė, išdaviko, aptiekinkino Vėdarėlio dukte; mirė persišaldęs Vėdarėlio vaistinės padegėjas Gustis Virbalas, keršyda- mas už gydytojos Daratos įkalinimą, iš sielvar- to pasikorė dr. Gintauto tarnaitė Ona Knis- tautaitė, kuri pavyduoliaudama dėl Daratos Vidmantaitės, buvo davusi medžiagos išda- vikams.

Šias "Pragiedrulių" Godingos dėmes dar sutirštino trys gilių ir tamsių aistrų žmo- nės: išdavikas (dėl pavydo) vaistininkas Vė- darėlis-Viadareli, alkoholis Gustis Virba- las, savizudė (dėl pavyduliavimo ir išdavimo) Ona Knistautaitė. Tarp šių aistrų vergų, be abejo, liūdniausias yra Onos Knistautaitės pa- sikorimas po Gintauto suėmimo. Liūdniausias dėl to, kad Vaižgantas savo epopėjų aną mo- teriškę vaizdavo gėrai, darbščia, tvarkingą, tik truputį negražią ir kvailoką, nes ji į- simylėjo dr. Gintautą, įsivaizduodama, kad ga- linti tikti jam į žmonas, ir todėl pavyduoliau- dama kaip ugnis neapkentė Daratos, su ku- ria glaudžiai bendradarbiavo Gintautas. Be to čia reikia pasakyti, kad Onos Knistautaitės šurpi mirtis (pasikorimas) yra lietuvių lite- ratūroj pirmoji atvira savizudybė dėl susipy- nusiu apvilčių aistrų, kaip priešingybė ankstes- nei (1913) Vienuolio Veronikos užmaskuotai "Paskenduolei."

Nežiūrint to, kad "Pragiedruliuose" eilės asmenų likimas pavaizduotas toli gražu ne-

šviesiai, šis kūrinys tarp Vaižganto raštų at- rodo pats giedriausias, nes autorius į vaizduo- jamąją tikrovę pirmiausia žiūrėjo visuomeni- niu tautiniu atžvilgiu, kai žmonių asmeninis likimas atrodo antraeilis.

Dėdžių ir dėdienių skurdi dalia

Šviesios spalvos beveik visai apemsta "Dė- džių ir dėdienių" apysakoj, kur Vaižgantas atskleidė trijų asmenų liūdnią dalį baudžia- vinio ir pobaudžavinio kaimo sąlygose. Kaip žinia, Mykoliukas arba Siukštų dėdė Myko- las visą savo jaunystės energiją buvo paskyręs savo brolio baudžiauninko šeimai, pats sau te- pasilikdamas savo darbo smuikėlį, kuriuo sek- madienių popietėmis galulaukė grodavo kai- mo jaunimui, ypač merginoms, tarp kurių Severija Pukštaičia jam buvo brangiausia, nes jos švelnus žvilgsnis ir malonus žodis šildyda- vo jo širdį. Tačiau Mykoliukas nedrįso Seve- rijai pasipiršti, kad nereiktų savo dalios at- skirti nuo brolio ir jo vaikų. Tuo pačiu lai- ku Severija įsimylėjo Mykoliuko "viršinin- kas", Savaikių dvaro tūjūnas, senbernis Rapo- las Geišė. Jo pasipiršimą Pukštaičiai priėmė, ir Severija už jo ištekėjo, nors ir tehemylėdama Mykolą.

Po baudžios panaikinimo Geišių ekono- minis ir socialinis stovis greit pablogėjo, nes tūjūnas dvarui nebebuvo reikalingas. Todėl Ra- polas su Severija buvo priverstas apsigyventi savo brolio Dovydo šeimoj. Kadangi buvęs tū- jūnas prie sunkių ūkio darbų nebuvo pratęs ir jų gerai nemokėjo, tai brolienės ujamą Se- verija turėjo atidirbti už du. Bet, kai besmaili- žaudamas jos Rapolas mirė nuo nuodų, skir- tų naikinti žiurkėms, Severijos gyvenimas Do- vydu šeimoje tapo dar sunkesnis, nes buvo visai beprasmiškas. Todėl ji pradėjo tinginiau- ti, nueiti į vakaruškas, sėdėti su vyrais smuklė- je ir kartą net pavogė Dovydu dešimtrublinę. Tik išgirdusi Geišių aimanas, ji tuos pinig- nus nepastebimai sugrąžino ir nuo tada Dovy- duose tapo darbo arkliau-ašvienu, koku bu- vo Mykolas tarp savo brolio vaikų.

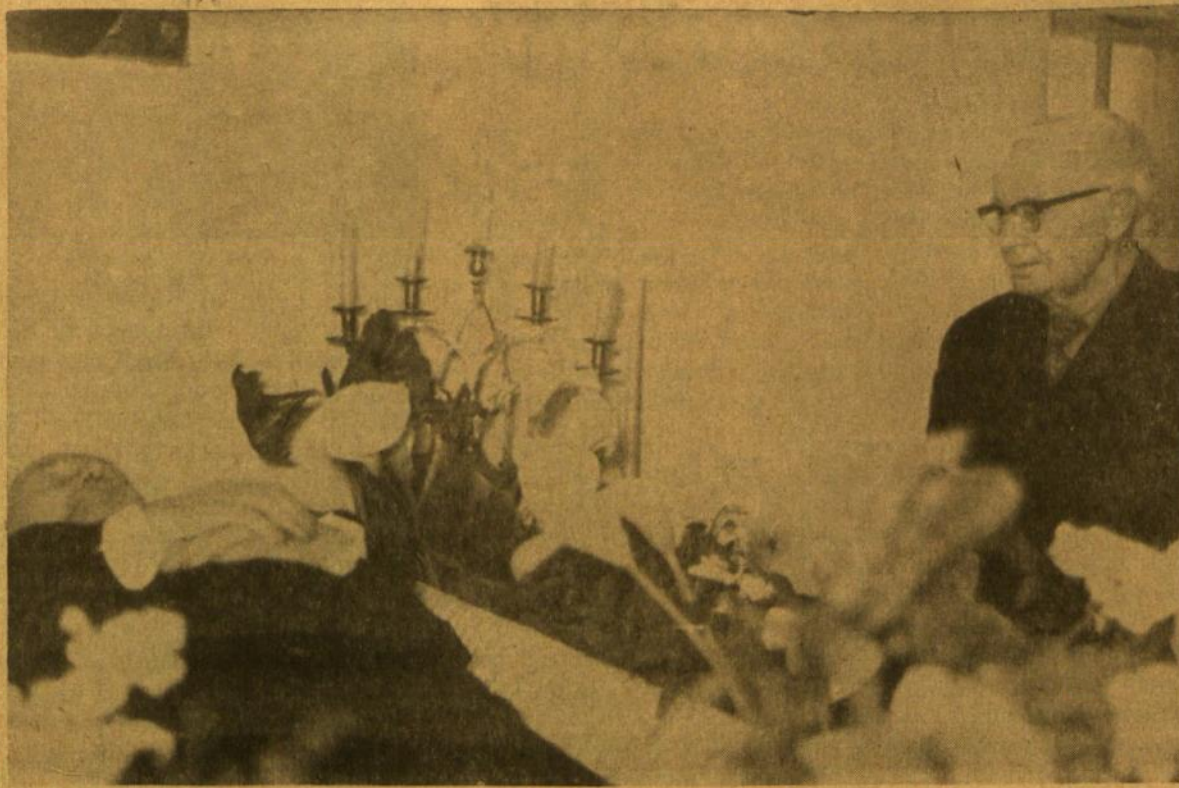
Šitą "Dėdžių ir dėdienių" apysakoj švie- sesnis tėra Mykoliuko, Siukštų dėdės likimas. Netekęs Severijos, jis atsidėjo artojaus darbu, mylėjo savo arimų bendrus jaučius, tapo le- gendarišku Izidorium artoju, kuris savo para- pijos bažnyčioj laikėsi kaip pagarbiausis ūki- ninkai, nors savo kambarėly teturėjo tik Kris- taus kryželį, šalia kurio iš vienos pusės ka- bėjo jo senas smukelis, kurio stygos buvo nu- trūkiosios per Severijos vestuves, o iš antros kryžiaus pusės — apiblukęs šalikas, kurį My- koliukas teuzsirdavo per didžiasias šventes, arba eidamas prie šventų sakramentų, nes šis šalikas buvo Severijos dovana už grojimą per jos vestuves. Šie jaunystės meilės prisiminimai, artojaus darbo pamėgimas ir nuoširdus kontaktas su Dievu parapijos bendruomenėje įprasmino dėdės Mykolo gyvenimą. Jis būtų galėjęs tarti, kad nėra nuskriaudęs nė vieno, bet padėjęs visiems, ypač brolio vaikams, li- kęs ištikimas savo meilei ir atleidęs mylimai mergaitei, kuri ji iškeitė į galingesnį vyrą.

Jau visai neprasmingas atrodo "Dėdžių ir dėdienių" Rapolo likimas, nes buvęs galingas tūjūnas tebuvo tik biologinė būtybė. Jai atitin- kamū būdu laimėjęs Severiją, ja biologiška žavėjėsis per keletą metų, staiga jis tampa iš- mestas iš dvaro rojaus, atsidurdamas karšin- čiu savo brolio šeimoj. Čia brolienės neken- čiamas, suvaikėjęs, betenkindamas smulkius gomurio ipročius, apsinuodija žiurkių masalu ir palieka brolio namus kaip šmėkla, kuri ir anksčiau niekam nebuvo reikalinga, išskyrus Severiją, kuri rėmėsi savo vyru, kad turėtų pastogę.

Severijos dalia, tur būt, liūdniausia, nes ji nebuvo biologinė būtybė, kuri pasiduoda, ne- klausdama prasmės. Kol buvo gyvas Rapolas, ji jautė pareigą savo seną vyrą globoti bei iš- maitinti. Todėl ji dirbo už du. Nusinuodijus jos vyrui, ta pareiga atkrito. Severija pasiju- to visai viena ir Dovyduose svetima. Dėl to- kios dalios ji pradėjo maištauti ir kartu gesti, nevendgama smuklės ir nueidama iki vagys- tės. Bet paskutinį momentą Severija susigrie- bė ir nematamai grąžino pavogtą dešimtrub- linę. Šitaip ji "vaižgantiškai" atsivertė: "ji ū- mai ir jau galutinai pavirto tokia pat dėdie- ne, kaip Mykoliukas dėdė, ūkininko ašvienu, kantriu, nieko sau nereikalaujančiu, viena Dievą bepažįstančiu", rašo Vaižgantas.

Kodėl Severijos dalia — sunkiausia ir liūd- niausia? Kodėl ją Vaižgantas taip "nubau- dė"? — Trumpai tariant, dėl išdavystės.

(Bus daugiau)

Du paskutiniai Lietuvos nepriklausomybės akto signatarai: A. Stulginskis prie karste pašarvoto a. a. Petro Klimo.

Aleksandro Stulginskio laišškai

(Atkelta iš 3 psl.)

Ji parėmusiai. 1960.12.19 jis net rašė: "Daugiau mums asmeniškai nesiusk, negu mes paprašytum. Kam tiek daug išlaidų daryti?" O kitame tų metų laiške pažymi: "Mums puoštis netenka, nes mu- du jau seni ir niekur nebuvoja- me, taipos ir mus mažai kas lan- do".

Stulginskis rūpinosi ir kultūri- niais dalykais ir tame pat laiške rašė: "Girdėjau, kad prancūzų dailliosios literatūros rašytojai y- ra gavę Nobelio premiją. Jei tie jų kūriniai nėra brangūs, gal ga- lėtum arba prancūzų kalba, ar- ba anglų vertime atsiųsti. Reik- tų parinkti pigiausį leidinį — jei kartais dingtų, nebūtų taip gal- la".

Mėgo skaityti

Nors gyvendamas sunkiose są- lygose, Stulginskis įstengė rasti iš- sibaškymą darbe. 1961.3.8 jis ra- šė: "Man vis to laiko trūksta. Neišsimiegu kiek reikiant. Vis no- risi pasiskaityti, o čia buto visi ūkiški reikalai, apsirūpinimas pro- duktais ir t.t., bet tai neblogai: laikas baisiai greit praeina, nu- bodžiauti netenka".

Matyt Stulginskis uoliai sekė, kas vyksta laisvame pasaulyje, kad tame pat laiške pridėjo prie- rašą: "Girdėjau išėjo Galvanaus- ko atsiminimai. Baisiai norėčiau juos paskaityti, bet tos knygos nei- per Tave ar kita nesitikiu gauti. Ji skirta pas mus ne tiems kaip aš".

Gimęs 1885 m., Stulginskis jau dabar jautė amžiaus našta, bet nebuvo pesimistas. 1961.4.14 dukteriai į Amerika rašė: "Myli- moji, patinka Tau ar ne, visgi norėčiau Tave pasveikinti Tavo gimimo dienoje. Aišku, mes ne- amžini, tos tiesos neiškreipsi. Vi- su jau toks likimas. Svarbu, iš- vengti didesnių sielvartų ir turėti jaukaus gyvenimo džiaugsmo vai- kučiuose, anūkeliuose ir savame darbe. To aš iš širdies gilumos linkiu, minint Tavo gimimo die- ną. Tu rašai, kad Tau jau daug metų, o man beveik dukart tiek, ir nieko baisaus. Krutu, dirbinė- ju ir patenkintas."

Lankėsi Žemaitijoje

Jis net į kokias kurortines pra- bangas nesiveržė. 1961.4.14 rašė, kad žmona buvo nuvykusį į Pa- langą ir ten gerokai pagerėjo jos labai paliegius sveikata. "Aš, tur būt, nuvyksiu tik vienai kitai die- nai, nes man tenai be darbo la- bai nuobodu. Sezono metu labai ankšta būna, o antra, pribijau, kad mūsų butelio kas neapkraus- tytu, nes užraktai paprasti, pran- cūziškai įtaisyti šeimnininkas prie- šinasi, nes, girdi, durys gadinsis. Ateinantį mėnesį važiuosiu į Že- maitiją, gal pavyks paminklą pa- statyti ant senučio kapo. Pas mus didelė naujiena — šiomis dienomis gausime pagalios dujinę ply- telę. Prieš metū buvau užsirašęs į eilę... Į virimą aš jau įpratau".

Laiško dar neišsiuntes, 4.19 pri-

kaip mes tvarkysimės, kada aš ne- bepajėsiu. Kažkodėl man rodo, kad toks laikotarpis neateis. Žino- ma, mano padėtis žymiai pasun- kės, kai mano ligoniai nebeva- vaikščios, o tai gali ateiti".

Ligonio priežiūra, namų apy- vokos reikalai kas kart labiau gai- šino Stulginskį. Moters, kuri pas- toviai ateitų padėti, nebuvo ima- noma susirasti ir Stulginskis 1962. 4.7 rašė: "Suprantama, labai ne- patogu nesavas darbas dirbti. Ką darysi, jei savojo darbo negalima dirbti. Geriau dirbti kitokį darbą, negu visiškai nedirbti". Iš šio sa- kinio ryškėja, kaip okupantai ne- davė galimybės Stulginskiui gauti tarnybą arčiau savojo pašau- kimo. Tame pat laiške jis net nu- siskundė: "eilinems bobelėms ge- riau sekasi. Joms visur gerai, nes jos palaimintos, tylios". Jam gi- teko vis išgirsti "ne" ir tai "be-

Blėstanti sveikata

Silpnanti žmonos sveikata, o ir paties senatvė, ėmė kelti rū- pesčių. 1962.5.2 jis rašė: "Nepa- prastai sunki problema surasti ką nors namuose padėti. Būtų daug lengviau, jeigu galima būtų pas- save apgyvendinti. Teiraušimės, gal kartais koks stebuklas įvyks. Šiandien aš negaliu įsivaizduoti,

VERTINGIAUSIA DOVANA JAUNIMUI

Liukusinė knygos nauja laida R. SPALIO

GATVĖS BERNIUKO NUOTYKIAI

528 puslapiai su 18 iliustracijų, skaitomi su dideliu susidomėjimu.

Kaina: \$5.00-kietas virš. \$4.00-minkštas virš.

Platina laikraščių redakcijos ir lei- dėjai Dr. Vydūno Fondas:

MR. R. MERKYS
6650 So. Fairfield Ave.
Chicago, Illinois 60629
(Pridėkite 25c pašto išlaidoms.)

1970 PLYMOUTH- BARRACUDA

VISIŠKAI NAUJI "6" ir "8"

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT-BARRACUDA, ROAD RUNNER
G T X, FURY — DUSTEK

4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4% Certificatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūks- tantinėmis. Mažiausia turi būti \$5000. Pelnas mokamas kas trys mėnesiai.

4 3/4% Ant visų knygelių sąskaitų
NUOSIMČIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ, ISMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * Notary Public Service
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * College Bonus Savings
- * Free community rooms for your organiz'a meetings
- * Two large free park'g lots
- * Home Mortgage Loans
- * Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks.
- * Save-by-Mail Kits
- * Home Improvement Loans
- * Travelers Checks
- * Christmas Club
- * Safe Deposit Boxes
- * Insured Family Savings

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

jokių motyvų", kaip laiške sako. Laiškuose pakartotinai džiaugia- si, kad jo vaikaičiai, dukraitės mokosi. 1962.6.13 net įterpia sa- kinį: "Svarbiausia — sąžiningai, ištvėringai dirbti, mokytis".

Širdies priepuolis

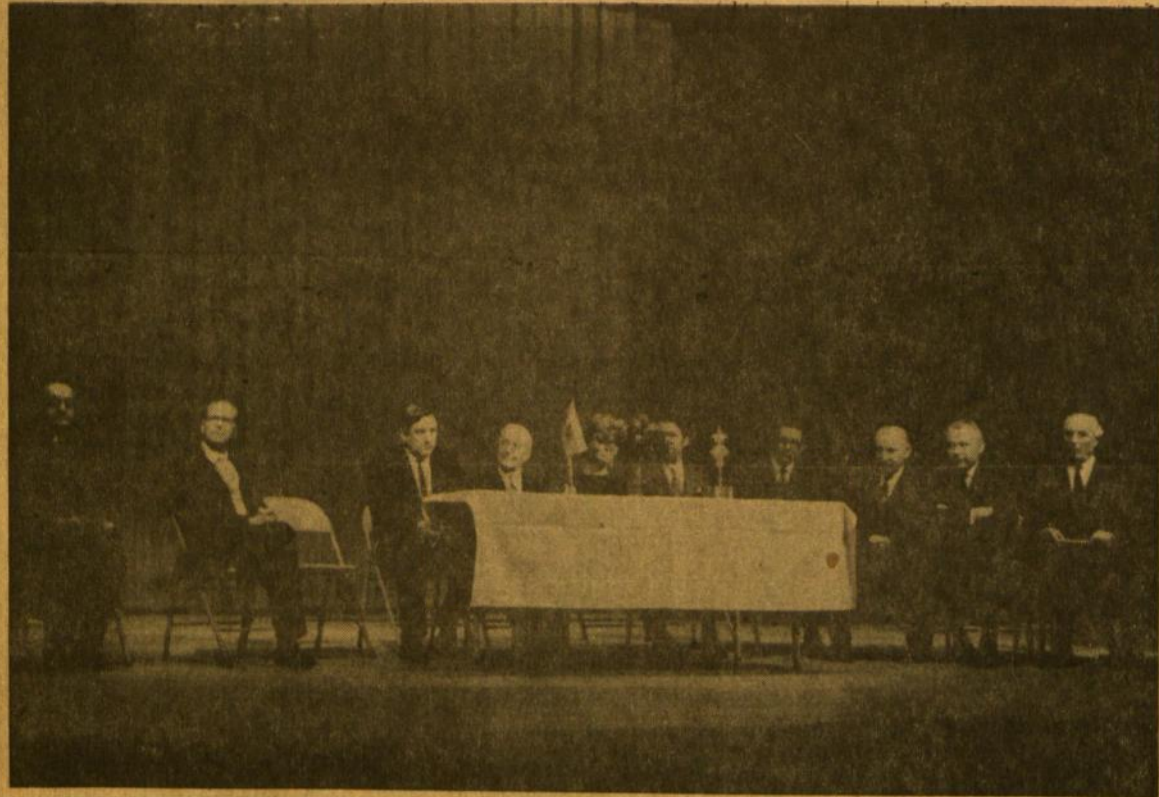
Tais metais jau sveikata Stul- ginskių pradėjo kelti susirūpi- nimo. Tame pat laiške rašė: "Prieš porą dienų anksti ryto tu- rėjau širdies priepuolį. Širdis bu- vo nustojus plakti, paskiau labai greit plakė, paskiau su pertrau- komis. Pagriebiau vaistų Miro- ton... Tuojau širdis susitvarkė. Nuvykau pas gydytoją. Kraujo gi spaudimas 170-70. Prirašė vaistu, bet sunku jų surasti... Šiandien peršvietė rentgenas. Išvada tokia: plaučiai emfizematiški, hiliai pa- didinti su sustiprintu drūžetumu. Sinusai laisvi. Diafragmos paslan- kumas silpnas. Širdies dešinysis padidintas, kairiojo skilvelio są- skaiton, hipertoninio tipo, neai- škiais kontūrais. Aorta sklerozuo- ta... Iki šiol aš buvau visai neat- sargus, elgiaus kaip jaunas. Pa- sirodo, taip negalima".

Liga taip greit neapleido. 1962. 7.29 rašė: "Mylimoji, rašau Tau dar gulėdamas. Buvau jau besi- taitas, bet užvakar vėl pasireiškė permušimai. Tačiau šiandien žy- miai geriau, nes po 21 nemiego- tos ar nedamiėtos nakties ši- nakt pirmą kart gerai miegojau. Pagaliop įtempti nervai atleido. Tikiuos sveikšias greičiau... Aš manau, jei galėsiu miegoti, tai būsiu sveikas".

(Bus daugiau)

● Lietuvių poezijos rinkinys latviškai "Viena jūra" vardu iš- leistas šiais metais Rygoje, "Lies- tikos" leidyklos. Pateikta 19-os lie- tuvių poetų nuo V. Mykolaičio- Putino ligi S. Gedos kūrinių, ži- noma, tarybiniai autoriai. Verti- mo darbą atliko 16 latvių poetų.

Literatūros premijų įteikimo šventės prežidiumas spalio 11 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: jaunimui skirtųjų skaitinių konkurso organizatorius kun. J. Vaišnys, LB Gage Parko apylinkės pries. S. Gečas, Lietuvių rašytojų draugijos pirm. A. Baronas, Lietuvių rašytojų draugijos 1968 metų premijos laureatas kan. M. Vaitkus, švietimo Tarybos jaunimui skirtųjų skaitinių konkurso laimėtoja D. Brazytė - Bindokienė, Lietuvių fondo Centro valdybos pirm. d. r. A. Razma, švietimo Tarybos pirm. J. Kavaliūnas, skaitinių jaunimui konkurso juri komisijos pirm. V. Ramonas, LRD literatūros premijos juri komisijos pirm. K. Bradūnas ir LRD premijos juri komisijos sekretorius P. Gaučys. Nuotr. V. Noreikos

Tauta, rašytojas ir veikalas

(Atkelta iš 2 psl.)

mai lietuvių. O mums, čia galvatrukčiais atbėgusiems nuo internacionalo (trečio ar kelinto), nedvokia, bent neturėtų labai dvokti, tautiniai literatūros veikalai, nors jie ir nebūtų pagal einausias madas ir techniką šimtaprocentiniai literatūriniai. Nebent tiems dvokti, kuriems, tariant tautos "suformuota tiesa", "pačiam kelmui šaknys padvokė."

Štai vienas iš gausybės pavyzdžių: Permostoje į šia pusę iš okupuotos Lietuvos II-jo skryžiaus skaitymo knygoje, taigi valdiškoje "Gimtas kraštas" įvadinis—K. Kubilinsko eilėraštis moko:

"Čia Lenino gimtinė,
čia augu aš ramus,
čia motina tėvynė
nuo priešų gina mus"...

Arba vėl kitas to paties autorias

"Pasitinkam didį Spalį
mes po keturis greta,
vėliavėlė kaip liepsnelė
mano rankoj iškelta" (91 p.)
Toliau tas pats džiaugiasi:
"Prie Lenino paminklo
pražudo margos gėlės,
o aikštėje aplinkui
veja kaip kilimėlis" (101 p.)

Ir taip išties, išskyrus gabalėlius, kuriuose vaizduojama gyvenimo gamta.

Man išeina, jog kaip tik iš apanus atskamba gaidos čia kurti ne tautinę literatūrą, bet tarp tautinę. Jos centre, kaip tik rodomas tarp tautinis herojus, kovojas ir žūstas dėl tarp tautiškumo. Arba laimės. Arba centre patatytas laimingiausias pasaulyje, iš lauros tautybės išvadotas žmogus, dėkingas išvadotojams, džiaugiasi darbu ir gyvenimu.

Jeigu iš okupacinės valdžios sušaukiamą apyskaitinių suvažiavimų čia atskambančiuose vi-sasajunginiuose akorduose ir sušlama tautinių gaidelių, tai jos tik skėčiai, kada, kur reikia, pridenkti skubiai varomam rusinimui.

Tikrosios tautinės gaidos savu šauksmu atskamba iš iššūdytos ir gyvos tebevergaujantios tautos, atnešdamos tikrąjį realųjį heroizmą, primenantį, kas yra teistinas nusikaltėlis atsakovas ir kas teisetas teisingas ieškovas! Būtent: kas kada nors, iš kieno ir kokiuose suvažiavimuose gali paprašyti apyskaitos...

Vaižgantas, J. Gliaudos pripažintas sukūręs literatūrą (pamatsime toliau), "Pragiedrulių" veikėjų lūpomis sako: "Apskaitą duosite, kai grįš, patiems Gintautui, šešiavilkui, Daratai" — ištremtiems į Sibirą. Taigi — tautai. Tautoms apyskaitas pateikia ar priversti pateikti visada okupantai.

Herojai gyvenime ir literatūroje

Kas galėtų teigti, kad tautų keliai nuo seniausių laikų iki dabar tiesiasi lygūs, lengvi, — be jokio heroizmo ir be iškilusių atskirų herojų! Vieni jų suvėte apsiginamuose, tarp tautinės teisės pripažintuose karuose, kiti par tizianėse kovose, kiti šiaip kovose dėl tautos išlikimo, jos gyvybės išgelbėjimo... Vieni herojai yra įrašyti į istoriją, kitų kars-tai padėti šventovėse, kitų vardu net yra šventovių, kitokių meno paminklų, yra apvilkę ir pasaulinės reikšmės literatūros rūbais. Kitiems supiltas nežinomojo karsivo herojaus kapas.

Mūsų tauta, anot Maironio, "tiek iškentėjusi, tiek davusi milžinų," anot Putino, "Nuliūdo kapais apsklojus tėvynė", yra pasižymėjusi kruvinai realiais herojais — plioterytės, margiai, montės, daumantai, motinos, dukters, sesers, vaikai, menininkai, kunigai, darbininkai, tremtiniai. Yra herojų ir dabar tenai, yra ir pabirusių pasaulyje.

Tai tikra tiesa J. Gliauda rašo, kad "Mūsų tautinio heroizmo realizmas pats savaime išplaukia iš gyvenimo". Tik visa bėda, kad čia nelygu gyvenimo supratimas supratimui, nelygu, kas kam iš nelygaus supratimo išplaukia, kas kokias išplaukas laiko realiomis, kas ne. Kas kame realu, kas abstraktas, arba niekad nesugražinama praieitis. Taigi nesugražinama ne praieities laisvė. Tada vieniems dėl aksiomiškai nesugražinamos laisvės kova yra nesamone, kovotojas herojus, kovojas dėl nesamone — kvailys. Kitiems laisvės su sigrąžinimo ne tik galimu, bet ir būtinu požūriū kovotojas, net statas pavojun gyvybę, yra prasmingai, gyvenimiškai realus herojus.

Mūsų laisvieji rašytojai irgi ne visi iš gyvenimo išplaukiantį heroizmą pradeda vienodai vertinti. Gal todėl iki šiol tiek daug tautinio heroizmo dar nėra perkelti į mūsų išvijos literatūrą nei atskiromis asmenybėmis nei tipais. Iš viso savo tautos herojams čia dar nėra sukurto didingo literatūrinio paminklo, taip pasigendamo — herojiško, homeriško maironiško ar kitokio...

Jeigu bolševikijoje tautų rašytojai turėtų tiek laisvės, kiek mes čia turime, argi daugelis jų nerasytų pagal savo tautinę nuovoką patys, be jokio užkrovimo! Ar gi gyvieji tenai lietuviai nebūtų sukūrę ir nekurtų tautinių herojinų veikalų. Kiek gali pralįsti pro "nacionalinio, internacionalinio" geležinio tinklo kilpą, ir kuria iš nebaudžiamos dar kurti mitologijos, iš gilos herojinės praieities. Sukūrė operą "Daiva", "Dalia", "Eglė", "Pilėnus", "Jūrą ir Kastytį", "Mindauga",

"Sukilėlius"... O iš "tėviškės" gamtos ir neblogos poezijos.

Ruso Solženicino J. Gliaudos minimas literatūros veikalas "Vėžio palata" su heroju, prarijusiu aliuminį šaukštą, arba Pasternako "Daktaras Živago" ir kiti panašiai parašyti veikalai kvėpuoja pilna rusų žmogaus krūtine. Tų romanų veikėjai, pabėgę iš namų, slapstydami nuo bolševikų, užsidarinę langus kalba si — "be galo skaitome Puškina, nes jis yra rusų gyvenimo matas". Dr. Živago, kad galėtų paimti ant rankų, išbučiuotų visas iš eilės trobeles. Vietų, žmonių vardai, pavardės — grynai kilmės rusiškos. Net ispanas San Donato vadinamas Semdevetovu... O kalba! Senoji rusų kalba su tarmiškumais ir liaudiškumais, neišverčiamais į kitas kalbas. Yra ne tik socialinių, bet ir tradicinės patriotinės prasmės karo heroju. Gimnazijos mokytojas Antipovas — savanoris 1914 m. kare. 1941 m. karo herojė studentė Kristina, atlikusi "Žerintį herojinį darbą" (citata), vokiečių sugauta ir nužudyta... Jie ir kiti herojai yra to paties laikotarpio, kaip ir mūsų tautiniai herojai.

Anuos rusų tautinius veikalus "adoruoja pasaulis" (J.G.).

Iš šių ir kitų rusų rašytojų literatūros veikalų, čia žuikiams atbėgusių, man susidaro išpušis, kad jų autoriai, jei tik būtų įmanoma tenai valstybės santvarka, po abiejų karų būtų pasipylę to laiko karais ir taikomis, anomis kareninomis, eugenijais oneginais, katiušomis maslovomis... ir kitais kaulo ir kraujo "ura" rusiškais tautiniais veikalais... Ar jie dėl tautiškumo būtinai būtų ne literatūriniai! "Anna Karenina", "Kara ir taika"... mačiau Amerikoje filmą... Šie veikalai to kie rusiški tautiniai, kad kitataučiai vaidintojai jų herojų kaip reikiant nesukuria. Matyt, veikalų autorių nesitaikstyta taip rašyti, kad veikalai galėtų būti išverstai į kitas kalbas nepažįstamai į originalą.

Siuo tarpu vėl perskaičiau į lietuvių kalbą išverstus Nobelio premiją gavusių — "Siljā", "Kristina", "Katerina", "Kaimiečius" ir (nežinau ar premijuoti) "Goja", "Džeine Eir"... Jie visi dvasia, visa sudėtimi, įvaizdžiais be jokių aiškinių patys gyvai kalba už savo tautą, žeme, gamtą, parodo laikotarpį ir visuotinumą. Iš "Kristinos" pasižmonėti išrašu tik jos sūnų vardus — Nokve, Bejergulfas, Gaute, Skiule, Miunanas, Ivaras, Laurensas, Erlendas... Tokie tautiniai vardai ir kitų paminėtų veikalų veikėjai. (Bus daugiau)

• Tadas Adomonis paruošė knygą apie keramiką Joną Mikėną, neseniai atšventusį 70 metų amžiaus sukaktį. Veikalas 63 psl., gausiai iliustruotas, buvo išleistas Vilniuje.

Visiones Clarissimae

Vytauto Mačernio poezija tarp garso, tikrovės ir legendos

BALYS CHOMSKIS

Dariaus Lapinsko kūrybos stimulas — data, keli mėnesiai prieš spektaklį. Nervai įkaista, blykšlė užlieja veidą, nemigos. Nors jau daug anksčiau vaizduotėje buvo "viskas", net išmasytas pastatymo planas, išdalytos rolės. O vis dėlto atsitinka, kad pabaigos partitūros puslapių "rašalas" išdžiūsta tik per paskutinę repeticiją. Ansambliui toks darbo metodas atneša daug kančios, nes nelengva sudėtingus dalykus greit išmokyti tarp kasdienių pareigų ir darbo. Nuostabu, rezultatai ne vienu atveju vis būdavo geri, nešą impulsyvinės itakos į mūsiškį kultūros gyvenimą.

Vytauto Mačernio mirties 25 metų sukakties minėjime spalio 18 d. Jaunimo centre, Chicagoje, "Visiones clarissimae" Lapinsko pastatyme ir muzikoje pasirodė tokio skubaus darbo ir pavojai. Drąsi idėja, globalinė paveiklo kompozicija, bet nevisai darnaus balanso ir su techniškais trūkumais, savo žiedų pilnai neišskleidė. Tačiau pats pirmasis paveiklo konfliktas, mano nuomone, yra tarp poeto ir kompozitoriaus.

Akmuo, medis, spalvos, garsas yra materialinės medžiagos, kurios gali tarnauti įvairiems menininko sumanymams. Kalba gi — žmogaus dvasios apraiška, arba jos produktas. Žodis be minties — ne žodis, mintis be žodžio — ne mintis. Ir poezijos svarbiausias elementas — mintis, o jau antraeilis aspektas.

Mačernis yra minties poetas, ieškojamas gyvenime laimės ir prasmės, o pagal Lapinską jis turėtų būti garsinio muzikalumo poetas. Penki jaunuoliai scenos viduryje ir kombinuotame apšvietime vaidina vieną iš svarbiausių pastatymo rulių, panašiai kaip šokėjai baletu "Juratė ir Kastytis". Poeto vizija: kūdikystės prisiminimai, tėviškės gamtos pamoriai, garsai ar scenos jaunuolių vaidybos medžiaga. Įvairūs garsai, judesiai, simbolinės figūros, kaip tarpininkas tarp poeto ir gamtos, yra pradžioje i-

spūdingi, vėliau kiek nublanksta dėl nuolatinio to paties refreno pasikartojimo.

Scenos šonuose stovi po du deklamatorius ir solistus — tai poeto minties interpretatoriai. Ne. Apsirinku. Jie taip pat priversti pasiduoti garso stiliui: skaldo žodį į skiemenis, kartais jį reičiuoja litanijos forma, susiliedami tai į dueta, tai į kvarteta. Skamba neblogoi, bet tuoj kyla klausimas, kam keisti minties žodį į materialinį garsą, kuris ne daug ką pasako? Pastatyme vis dėlto buvo momentų, kada deklamatoriai pasireiškė ir kaip individualūs aktoriai, tos tad akimirkos ir buvo brangios. Leonas Barauskas, atrodo, iš savo patyrimo puikiai žino, kad poezijos mintį, jos ritmingumą neįkūnys dirbtinu būdu ar potasu, todėl jo poezijos skaitymas visada yra aiškus ir natūralus. Karilė Baltušaitytė, 19 metų dramatos studijų studentė, yra neabejotinas talentas, turįs svarbiausias, aktoriui reikalingos savybes: veida, balsą ir tyrą, aiškią kalbą.

Vokalinė ir instrumentinė šio memorialinio pastatymo muzika yra parašyta kiek skubotai ir paviršutiniškai. Vizijoje nėra pakankamai aiškūs nei Aldonos Stempuzienės, nei Broniaus Maciukevičiaus vaidmenys. Tikras, muzikinis, dramatinis paveikslas atsiranda akivaizdžiausiai Toreadoro posmuose.

Be to, girdėjome rašytojų Henriko Nagio ir Pauliaus Jurkaus balsus, atkuriančius prisiminimų detales apie poetą. Buvo taipgi įdomios Algimanto Kezio, S.J. filminės iliustracijos spektaklio temomis, kurių turinį atvaizdavo ekrane Elenutė Bradūnaitė ir Ramūnas Underys. Tuose epizoduose ir jutome Mačernio realumą ir jo legendą.

Lapinsko pastatymui data išmušė šį kartą gal šiek tiek ir per vėlai. Bet, atmetus visus trūkumus, ir šitas jo spektaklis pasižymi stilium, nuotaikos ir metaforikos vienumu. Kas yra — nėra, ko nėra — yra. Ir tas "ko nėra — yra" buvo įdomu.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSŲ TELEVIZIJOS,
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMUS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

SKIP'S Self Service LIQUOR STORES

- 5515 SO. DAMEN AVE.
- 5996 SO. ARCHER AVE.

All Phones WA 5-8202

Telef. — 735-2345

KENTUCKY BOURBON 90 proof	qt. \$4.49
FRENCH BRANDY V.S.O.P.	5th \$5.49
FRUIT FLAVORED BRANDIES	5th \$3.98
PINK ROSE WINE	5th 89 c.
SCHLITZ BEER	6 Pak 98 c.
MILLER HIGH LIFE	6 Pak 98 c.
GIN or VODKA 90 proof	5th \$2.49
STRAIGHT BOURBON 86 proof	Fifth \$2.98
GRAIN ALCOHOL 190 proof	5th \$5.19

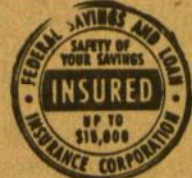
CIGARETTES — Regular, King & Filters \$3.29
100 Size .. \$3.39

Ši memorijalini spektakli su- rengė Studentų ateitininkų Korp! Satrija, minėdama 25 me- tu sukaktį nuo poeto Vytauto Mačernio mirties.

HIGH RATES

4.75%

PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS \$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 3-8248

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6-tos valandos ryto iki 8-tos valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT

6918 So. Western Ave. — GR 6-9758

JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

GREIČIAU... PIGIAU... GERIAU...

Ir tikrai padėsite savo artimiesiems užsakydami dovanų siuntinį per

BALTIC STORES, LTD.

421 Hackney Rd., London, E. 2. England

(Z. JURAS)
TELEF. — 01 - 739 - 8734

3 jardai vilnonės vėliūro medžiagos vyriškam arba moteriškam paltui 3½ jardo puikios kostiuminės angliškos vilnonės medžiagos vyriškam arba moteriškam kostiumui, 2 jardai crimplene medžiagos puikiai suknelėi, vyriškam arba moteriškam aukštos rūšies megstukas. Šį rudenį siūlome 3 dovanų suuntinius, sudarytus iš tokių dalykų, kas labiausiai Lietuvoje reikalinga ir naudinga.

Rudeninis (1) 1969

išeiginiai nailono marškiniai, arba bliuskutė, 1 p. vyriškų arba moteriškų kojinių, vilnonių arba nailoninių, 20 geriausios rūšies cigarečių

Kaina \$90.00.

Rudeninis (2) 1969

Nailoninis itališkas, vyriškam arba moteriškam lietpaltis, 3½ jardo vilnonės angliškos kostiuminės medžiagos, 2½ jardo vilnonės moteriškai suknelėi medžiagos, 1 vilnonė gėleta arba su ornamenta's skarelė, 1 vyriškam arba moteriškam labai geras megstukas, 1 kaklaraištis, arba dėžė šokoladinių saldainių, 2 šilkinės arba nailoninės skarelės.

Kaina \$90.00.

Maisto siuntinys 1969

6 sv. geriausių kanadiškų miltų, ½ sv. arbatos, 1 sv. kakavos, 2 sv. ryžių, ¼ sv. p.p.rų, ¼ sv. lapelių ½ sv. geriamo šokolado, 1 dėžutė Nescales 2 sv. geriausių kiaulinių taukų, 1 dėžė šokoladinių saldainių.

Kaina \$30.00

I kiekvieną rūbų siuntinį galima dėti šiuos labai Lietuvoje nau dingus ir pagėdajamus dalykus.

Nailoniniai lietpalčiai \$11.00, geriausios vilnonės skarelės \$4.50, vyriški arba moteriški megstukai \$12.50, Parkerai \$6.00, vilnonės arba nailoninės kojinės \$2.00.

Taip pat, priimame užsakymus: auto mašinoms, motociklams, dviračiams, televizijos aparatams, foto aparatams, radijo aparatams, šaldytuvams ir t. t. Mūsų sąskaitos suteikia Jums teisę gauti mokesčių mokėjimo sumažinimą.

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

INSURED

4 3/4%

per annum

Passbook Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid

as of:

Mar. 31 — June 30

Sept. 30 — Dec. 31

5%

6 or 12 MONTH \$5,000 or MORE

Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

Mutual Federal Savings
AND LOAN ASSOCIATION
2212 W. CERMAK RD., Chicago, Ill. 60608
Peter Kazanauskas, President
Vilnius 7-7747

Nauji leidiniai

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA. Trisdešimt šeštas tomas. Pa pildymai. Tomą redagavo Juozas Girnius. Leidėjas Juozas Kapočius Nugarėlė ir emblema darė J. Steponavičius. Technikinė priežiūra ir lauzymas—Kazys Simanavičius. Tekstus linotipu rinko Petras Pilka. Spaudė Lithuanian Encyclopedia Press, Inc. Leidyklos ir redakcijos adresas: 361 W. Bowdway, South Boston, Mass. 02127, USA.

Pagaliam galima pasakyti, kad pats didžiausias lig. šiol išieivijoje užsimotas darbas yra, štai, baigtas. Prieš akis guli pilna Lietuvių Enciklopedija, net su pastaruju papildymu tomu, kuris apima 544 psl. Tai milžiniškos daugelio žmonių talkos, intelektualinio subrendimo, finansinės nuojautos ir visos lietuviškos visuomenės žviesaus pritarimo vaisius. Tai tiesiog unikuminis ne vien išieivijų, bet ir tautų istorijose faktas. Apie jį, be kita ko, ir šio papildymo paskutiniojo tomo redaktorius dr. Juozas Girnius tomo įvadiniame ir lyg atsiveikinimo žodyje sako:

„Vis dėlto, nepaisant visų sunkumų ir neišvengiamų netobulumų, Lietuvių Enciklopedija laimingai užsklendžiama. Sulaukti savo pirmos pilnos enciklopedijos kiekvienai tautai yra reikšmingas kultūrinis įvykis — lyg brandos egzaminas ta prasme, kad žmonių žinija yra dokumentiškai įglaudžiama į tos tautos kalbą. Tragiška lemtimi lietuvių tauta turėjo savo pirmosios enciklopedijos sulaukti iš išieivijų (bene vienintelis toks atvejis).“

Nors ir koks sunkus buvo šis darbas išieivinėse sąlygose, jis buvo prasmingas. Baigdami tai matome dar ryškiau, negu darbo pradžioje. Sunku buvo tešėti savo užmojų, tačiau galėjome jį vykdyti laisvai, be išorinės prievartos. Šiuo požiūriu mūsų atlikto darbo prasmingumą ypač akivaizdžiai liudija Lietuvoj leidžiamoji Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija“.

Tačiau dabar baigtas darbas būtinas dar ir lygiai svarbaus pratesimo, būtent — Lituanistinės enciklopedijos anglų kalba. Kaip žinome, leidėjas J. Kapočius tvirtai pasiryžęs ir šiam užmoju. Jeigu tik visuomenė bus lygiai jautri ir šios angliškosios, visam pasauliui skirtos lituanistinės, enciklopedijos išleidimui, tai bus atliktas toks milžiniškai dvigubas darbas, kuriuo išieivija galės save pateisinti kadaise parliktosios gimosios žemės akistatoj neišvengiamame istorijos teisme.

AIDAI, 1969 m. rugsėjo mėn. Nr. 7. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuvių pranciškonai. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, O.F. M., 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Metinė prenumerata 7.00 dol.

Naujo numerio trumpas, bet kondensuotas, vieno puslapio vedamasis kalba apie žygį į Mėnulį. Raštas baigiamas tokiomis mintimis:

„Dauguma žygio į Mėnulį komentatorių vis pabrėžė, kad iš erdvinio entuziazmo nepamiršume protingiau tvarkytis žemėje. Kai kurie tiesiog urzgė, kad erdvės tyrinėjimams išleistą sumą reikėjo skirti skurdo pašalinimui. Tai amžina lamentacija tu, kurie visų problemų sprendimą teregi piniguose. Deja, greičiau pagrindinės problemos dėl to ir nesileidžia išsprędžiamos, kad norima jas išspręsti tik pinigais. Tik tada randami problemoms sprendimai, kai iš tikro norima jos rasti.“

Technikiniai žygiai paties žmogaus nebeveda pirmyn. Šiuo atžvilgiu būtų naivu ko nors laukti ir iš žygio į Mėnulį. Tačiau būtų svarbu, kad šis istorinis žmogaus išsiveržimas iš žemės jį paskatintų veržtis ir iš savo prigimtinio egoizmo, stelbian-

gilesnis visatos pažinimas skatina žmogų giliau žvelgti ir į save — skaidriau: suvokti savo žmogiškąjį pašaukimą.“

Prof. Zenonas Ivinskis naujuos „Aiduos“ tešia dar ir šiame numeryje nesibaigiantį savo straipsnį „Lietuvos ir Sovietų Sąjungos santykių dvidešimtmetis (1919 - 1939)“. Skaitai šią objektyviai ir su tikru moksliniu metodu parašytą studiją ir galvoji apie tuos žmogelius, vis dar manančius, jog mes neturime žmonių, kurie savo vardu jau sugebėtų parašyti Lietuvos istorijos kapitalinio veikalo. Mat, yra keistų tautiečių, kurie ir 20 amž. gale dar neatsikratę jausmo, meluojančios, jog Lietuvos istoriją ir šiandien gali parašyti tik tai tautaitis istorikas. Patys panašaus darbo imtis galėtume drįsti, girdi, tik visi, kas tik domisi istorija, susibėgė krūvon, lyg būtu me jau pasiekę tą mūsų tautosakoj minimą nuosmūkiu tarpinį, kada devyni vyrai vieną gaidį piaus.

Numeryje plačiai dar minimas poetas Oskaras Milašius (straipsniu ir poezijos vertimu), rašoma apie lietuvių literatūros perspektyvas, kreipiamas dėmesys į rašytojo kan. J. Tumo - Vaižganto šimtojo gimtadienio sukaktį, kalbama apie lietuvių namotyra Lietuvoje, duodama naujo Juozo Kraliaus istorinio romano ištrauka, platus apžvalginis skyrius, recenzuojamos Vitalijos Bogutaitės ir Gražinos Tulauskaitės knygos.

ATEITIS, 1969 m. rugpjūčio mėn. Nr. 6. Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas. Vyr. redaktorius — Jonas Šoliūnas, 6641 S. Albany Ave., Chicago, Ill. 60629. Administratorius — Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago Ill. 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kandaoy 5.00 dol., visur kitur — 3.00 dol., garbės prenumerata — 10.00 dol.

Atkelta Chicagon ir atiduota į naujos redakcijos rankas, „Ateitis“ numeris po numero vis tobulėja ir jau daugiopa prasme virsta tikrai moksleiviskuoju jaunimo žurnalu, kupinu jų pačių kūrybos, piešinių, straipsnių, nuotraukų ir pan. Kiekviename numery vis kas nors pabrėžtinai akcentuojama. Šiame sąsiuvinyje, sakysim, tikrai su įdomiu žurnalistiniu apipavidalinimu paskelbtas pašnekės apie tautinės parapijos kryžkelę ir kt.

Tačiau kiekviename numeryje vis pabrėžtinai, pasakytume,

Susitikus prie Pacifiko: rašytojai — Bernardas Brazdžionis, Gražina Tulauskaitė - Babrauskienė ir Alė Rūta.

tam tikrų prašomųjų pro šalį. Jūs redakcija turėtų atkreipti dėmesį. Va, anksčiau žurnalo puslapiuose buvo pasisakyta prieš tu pačių studentų ateitininkų leidžiamą „Gaudemus“, beveik patariant jį „nužudyti“, lyg penktojo šakymo jau nebūtų. O tam tikrų prašomųjų pro šalį. Jūs redakcija turėtų atkreipti dėmesį. Va, anksčiau žurnalo puslapiuose buvo pasisakyta prieš tu pačių studentų ateitininkų leidžiamą „Gaudemus“, beveik patariant jį „nužudyti“, lyg penktojo šakymo jau nebūtų. O

kultūrinio gyvenimo reiškinius tegu kiekvienas egzistuoja, kol jį pats laikas numarins. „Gaudemus“ gi pilnas gyvybės, ir kėsinamasis jo amžių sutrumpinti yra tiesiog, juo labiau „Ateityje“, didelis nesupratimas. Nieko popenktosio šakymo jau nebūtų. O da neva humoro skyrius „Onytė“

DĖMESIO VISIEMS PODAROGIFTS, INC. KLIJENTAMS

Mes džiaugiamės, galėdami pranešti, kad dėka pasitarimų, įvykusių Amerikoje su Vnesposytorgo Prezidentu ir asmeniško vizito Podarogifto Prezidento Maurice Rifkin Maskvoje, padaryti pakeitimai ir pagerinimai, priiman užsakymus dovanoms.

1. Komisijos arba mokesčiai nebebus imami nuo dovanų gross sumos, mokėtos pirkėjo, bet visi mokesčiai bus pridėdami prie užsakymo net sumos, taip, kad nekiltų nesupratimų ar klausimų tarp Vnesposytorgo ir gavėjo.
2. Prekių kainos yra sumažintos. Naujas kainoraštis bus paruoštas mėnesio ar dviejų laikotarpyje ir siunčiamas paprašius.
3. Iki to laiko mes prašome gerbiamus klientus, siunčiant dovanas, naudoti **DOVANŲ PAZYMEJIMU — MERCHANDISE PURCHASE ORDER**, tuo būdu gavėjas galės pasirinkti prekes, kurios jam patinka.

„MOSKVITCH“ AUTOMOBILIO UŽSAKYMAI YRA PRIMAMI KAP IR SENIAU, KOL JŲ RIBOTAS KIEKIS BUS ISNAUDOTAS. Dėl smulkesnių informacijų prašome kreiptis į mūsų prisijungusias firmas ar jų skyrius:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106 Tel. 215-WA 5-3455

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N.Y. 10019 Tel. 212-581-6590—581-7729

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036 Tel. 212-CI 5-7905

arba tiesioginiai |

PODAROGIFTS, Inc.

220 Park Ave. South, New York, N. Y. 10003 — Tel. 212-228-9547

EARN 5 1/4% PER ANNUM ON \$10000
INTEREST COMPOUNDED DAILY

Standard Federal pays 5 1/4% interest per annum on savings certificates of \$1,000.00 or more. Issued for 6 months.
A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum (\$50.00 minimum) is also available. Regular passbook savings earn 4 3/4% per annum. Interest is compounded daily, paid quarterly.
Savings in by the 10th earn from the 1st.

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
Assets over \$141,300,000.00 - Reserves and Surplus over \$12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
Federal Charter - Federal Supervision
4192 Archer Avenue at Sacramento - Chicago, Illinois 60632 - VI 7-1440
MON: Mon, Tues. 9 A.M.-5 P.M. - Tues. 9 A.M.-4 P.M. - Sat. 9 A.M.-12 Noon - Wed.-No Business Transacted

Landerytė“. Nesame iš esmės prieš humorą. Bet geram humorui sukurti reikia irgi talento. Jo nemažiau reikia ir moksleiviskam humorui. Gi Landrytės humoras „Ateičiai“ per daug senberniškas, gerokai net vulgarus, ne katarsinis, bet vietomis net destruktivus. Visą šio skyriaus kryptį reikėtų keisti iš pagrindų.

Redakcija turėtų atidžiau pasverti ir pačių bendradarbių tam tikrus „pasišokinėjimus.“ Sakysim, šiame numeryje, skaitant apie ispūdžius iš Danavos ir užkliuvus už Vietnamo, taip ir nerėtus ten rašančiojo ir paties redaktoriaus klustelėti: argi jūs nežinote, kas būtų buvę su Amerikos laisve, jei Washingtonui nepriklausomybės kovose nebūtų petys petin talkinę prancūzai, vadovaujami taipgi prancūzo Lafayette'o?

ATSIŪSTA PAMINĖTI

• **Anatolijus Kairys, PALIKI MAS.** Vieno vaiksno trijų paveikslų drama. Išleido „Laiškai Lietuviams“ 1969 m. Iliustravo dail. Zita Sodeikienė. Tiražas — 600 egz. Knyga 73 pusl. kaina 2.50 dol., gauna ir „Drauge“.

• **SKAUTŲ AIDAS, 1969 m. Nr. 5.** Lietuvių skautų ir skautėjų laikraštis. Vyr. redaktorius v.s. Antanas Saulaitis, Old Colonial

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virė 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

MOVING
Perkrauto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupsytė pirkaami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai proga. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. Prospect 6-8998

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidėvėjimo. Ratlankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — Grovehill 6 - 7777
Val.: kasdien 7 v. r. - 7 v. v. šešt. 7 v. r. - 8 v. p.p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.
Savininkas MIKAS ČESAS

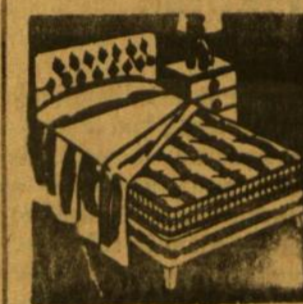
Road, Oakville, Conn., 06779. Administratorius Kazys Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124. Metinė prenumerata 4.00 dol.

• **SALTINIS, 1969 m. Nr. 4.** Tikiybines ir tautines minties žurnals. Leidžia Šv. Kazimiero są-

NAUJAI PERTVARKYTAS DIAMOND HEAD RESTORANAS & LOUNGE
PASIŪLO JUMS DIDELĮ PASIRINKIMĄ AMERIKIETIŠKŲ VALGIŲ
O JEIGU JUMS PATINKA EGZOTIŠKI VALGIAI, pasirinkite JAPONIŠKĄ MENIŲ.
Tropikiniai gėrimai — mūsų specialybė
Padaavėjos apsiėmę „kimonu“ rūbais
Jums ir jūsų draugams čia patiks sustoti prie ar po teatro.
Priešpiečiai (LUNCH) duodami nuo 11 val. ryto.
Šeštadieniais atdara 4 v. popiet. Sekmadieniais 12 val. diena
Pirmadieniais uždaryta. Dėl rezervacijų —
TELEFONUOKITE 925-1678

Diamond Head RESTAURANT & LOUNGE

3321 WEST COLUMBUS AVE. (Arti 79th ir Kedzie Ave.)
Savininkas Edmundas Mačiulis

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad. trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

LUIZ AUTO REPAIR

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
TELEF. — 436-3699
KAROSERLIOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai
Savininkas Aloyzas A. Kunskas

Siuvimo Mašinos - Dulkių Siurbliai

• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER
ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

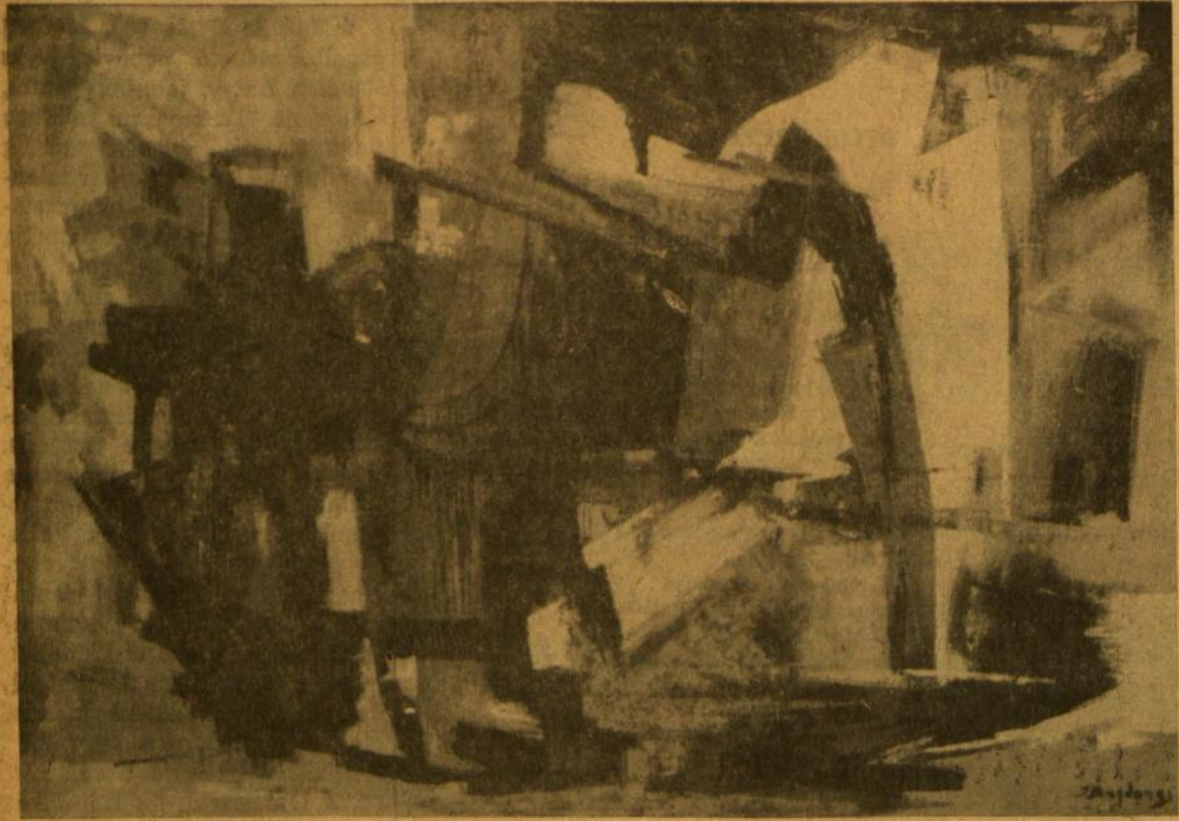
Parduodame nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius prietaisais kainomis ir sąlygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY
A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners
4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

foto V. MAŽELIS

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Juozas Bagdonas

Kompozicija (aliejus)

Kultūrinė kronika

• Rašytojo Vydūno monografijos reikalavimai Australijoje gyvenantis didelis rašytojo gerbėjas ir jo bičiulis A. Krausas praneša, kad jo paties ruošiamai Vydūno monografijai jau yra sutelkęs pilną Vydūno raštų rinkinį. Taipgi leidiniui surinkęs jau daugiau kaip 200 nuotraukų. A. Krausas prašo visų tautiečių, ypač Vydūno bičiulių, ateiti monografijos paruošimui talkon, atsiunčiant laikraščiu iškarpu, kur buvo rašoma apie Vydūną, savų atsiminimų, laiškų atspaudų ar originalų bei kitokios medžiagos, liečiančios šį mūsų rašytoją. Padarius prisijusiosios medžiagos atspaudus, originalai tuoj bus su gražinti. Visą vyduinė medžiagą siųsti šiuo adresu: A. Krausas, 4 Grandview Ave., Maribyrnong, Vic. 3032, Australija.

• Komedijos "Amerika pirtyje" penkios laidos. Įdomu, kad Juozas Vilkutaitis komediją "Amerika pirtyje" rašė dar tada, kada pats nebuvo matęs jokio teatro, jokio vaidinimo, o tik buvo įsivaizdavęs tą teatrą per skaitytą teatrui skirtų veikalų. Priskaitęs kitomis kalbomis scenos veikalų, ir pats J. Vilkutaitis pasiryžo parašyti lietuvišką scenos veikalą. Tokių būdu ir atsirado "Amerika pirtyje". Tos komedijos rankraštį buvo įdavęs dr. Petriui, Matulajūčiui, kad, tasai pasirūpintų jo išleidimu.

Pirmą kartą "Amerika pirtyje", buvo išspausdinta 1895 m. "Okiniuko" priede Nr. 2. Tada šios komedijos buvo išspausdinta 5000 egz. Antroji "Amerika pirtyje" laida išėjo 1904 m. Petrapielyje; tada išleido E. Volteris. Didžiojo karo metu Rusijoje kažkieno buvo išleista trečioji laida. Ketvirta laida pasirodė 1921 m. Kaune; išleido Švietimo ministerija. Pagaliau penktoji laida išėjo 1937 m. Kaune; išleido Vl. Lingė 1000 egz. tiražu. J. Mišk.

• Lietuvių Rašytojų dr. J. J. nauja valdyba šiemet renkama korespondenciniu keliu. Kandidatais yra New Yorko apylinkėse gyvenę rašytojai. Balsavimo lapelius atsiųsti reikia ligi lapkričio 1 d.

• "Friends of American Writers" (Amerikiečių rašytojų bičiulių d. ja) yra įsisteigusi Chicagoje 1922 m. ir nuo 1928 m. skiria premijas rašytojams, gyvenantiems Midwestern rajone. Į tą sritį įeina autoriai gyvenę Arkansas, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Michigan, Minnesota, Missouri, North Dakota, Nebraska, Ohio, Oklahoma, South Dakota, Tennessee, Wisconsin.

Premijuojami autoriai turi būti šiose valstijose gimę arba bent penketa metų jose gyvenę. Taip pat gali gauti premiją autorius, jei savo knygoje aprašė vieną šių valstijų. Autorius negali gauti premijos jei yra išleisęs daugiau negu šešeta knygų. Šiuo metu draugijos pirmininkas yra ponas

C. E. Smith. Jai Manyland Books leidykla įteikė ir Aloyzo Barono knygos "The Third Woman" porą egzempliorių. Po to pirmininkė paprašė kitų to paties autoriaus knygų. Draugija yra premijavusi nemaža autorių, tarp jų yra ir Carl Sandburg, Harry Mark Petrakis, "Chicago Tribune" kultūrinio priedo red. Robert Cromie ir kt. Premijos skiriamos kovo mėnesį. Idomiausia, kaip komisija, kurioje yra 20 asmenų, pažitūrė ir lietuviškojo autoriaus knygas išleistas lietuvių kalba, kurių išėjo daugiau negu šeseta.

• Pramoginių šokių mokykla įkurta Vilniuje. Joje bus ruošiami klasikinių ir modernių šokių mokytojai, kure vėliau bus skiriami šokių mokytojais mokyklose, klubuose, choreografijos rateliuose.

• Stasė Stašauskaitė, Vilniaus pedagoginio instituto docentė, Vilniaus universiteto gamtos fakulteto mokslinėje taryboje apgynė disertaciją biologijos mokslo daktarės laipsniui gauti. Tema — mikroelementų įtaka augalų augimui ir medžiagų apytakai.

• Dail. A. Lukšto, vieno iš geresniųjų akvarelistų, akvarelių darbų meno paroda buvo suorganizuota Dusetų K. Būgos vidurinėje mokykloje. Dail. K. Lukštas toje gimnazijoje dėsto tapybos dalyką.

• 16,800 mokslininkų, kaip rašo "Die Weltwoche", 1968 m. iš Europos persikėlė į Ameriką.

• Muensterio (Vokietijoje) latvių gimnazijos vadovybė ir auklėtiniai pradėjo leisti naują žurnalą "Snipis", kuriame daug vietos skiriama ir latvių literatūros reikalams, spausdinami naujų rašytojų bandymai. Žurnalo tikslas — sujungti į bendrą šeimą visus latvių moksleivius, išlaikytus laisvajame pasaulyje. Snipis išėina kas trys mėnesiai ir

Myli lietuviai, praleiskite žiemą šiltoje ir saulėtoje Arizonoje, naujame lietuviškame motelyje:

Angela Motel

2114 W. Buckeye Rd.,
Phoenix, Ariz. 85009
Telef. 252-1265

25 vienėtų motelis, labai švarus ir ramus, nemokama televizija, nemokamai atvežam ir nuvežam į aerodromą, autobusų ir geležinkelio stotis.

Savininkai:
M. ir M. DAMBRAUSKAI

pasielkia JAV-bes, Kanada, Angliją, Švediją, Australiją. Pirmo numerio tebuvo atspausdinta 100 egz., o Nr. 8 išleista jau 800 egz.

• Antanas Brazdys, jaunas lietuvis skulptorius Anglijoje, neseniai sukūrė 14 pėdų aukščio statulą "Ritualas". Ji pagaminta iš nerūdijančio plieno ir puošia naujų namų fasadą Woolgate House Londono miesto centre. Statulą atidengė Britanijos ministrė meno reikalams Jennie Lee. Apie tai rašė Londono spauda.

• Lietuvių buitines muziejus kuriamas pietvakarinėje Masčio ežero pakrantėje, Telsių apylinkėse. Dabar ten pastatyta senoviški pastatai: malūnas, klėtis ir

PARDUODAMI
IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida.
Galima pirkti dalimis ir išmokėtina!
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

NAUJI — PATOBULINTI GERESNI NEI PINIGAI DOVANŲ PAŽYMEJIMAI Į LIETUVĄ

OFICIALIAI PILNAI GARANTUOTI NAUJOS NUPUGINTOS, KAINOS

Vneshposyltorg' labai nupigino visas kainas, jau dabar galiojančios.

Tai reiškia, kad su DOVANŲ PAŽYMEJIMAIŠ, jūs giminės gali pirkti ką jie nori per Vneshposyltorg' krautuves už KILNIAUSIAS KAINAS ir todėl GAUS DAUG DAUGIAU PREKIŲ NEI ANKSČIAU Jūsų giminės tai patvirtins

PATOBULINTAS PATVARKYMAS

Išvengimui kal kurių praeltu nesuspėjimui, DOVANŲ PAŽYMEJIMAI dabar išrašomi netto sumoje ir visi komisiškai, viso 25%, bus priskaitomi. Pasiekdami šio patobulinto patvarkymo ir taip labai nupigintom kainom Jūsų giminės GAUS DAUG DAUGIAU PREKIŲ NEI ANKSČIAU. Todėl DOVANŲ PAŽYMEJIMAI yra geresni nei pinigai, nes su pinigais Jūsų giminės negali gauti tokių vertybių. Jūsų giminės, tai patvirtins. Minimumas DOVANŲ PAŽYMEJIMO yra \$50.00, bet virš to galite siųsti bet kokioje sumoje. Siųsdami užsakymo pinigus, prašome pridėkite dar 25%. Daugelis tūkstančių žmonių jau yra užsakyę DOVANŲ PAŽYMEJIMŲ savo giminėms per INTERTRADE EXPRESS CORP., o dabar Jūsų giminės bus dar daugiau patenkinti nei anksčiau. Todėl padarykite Jūsų giminės laimingas. Užsakykite. Hams DOVANŲ PAŽYMEJIMUS. Taip pat mes dar priminėme užsakymus Moskvitich automobilams kol išlaikys ribotus jų skaičius.

Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010

REIKALAUKITE MŪSŲ NEMOKAMO KATALOGO su pilna informacija apie Dovanų Pažymėjimus ir apie patvarkymą dovanų persiuntimui.

pirkė. Iš Užpalių kaimo (Rietavo apylinkėse) atgabentas senas tvartelis. Numatoma atkelti dar apie 30 ūkinių gyvenamųjų pastatų. Buities muziejaus reikalams išskirta 15 ha žemės plotas. Jis veiks kaip Telsių kraštotyros muziejaus skyrius.

• Rašytojo Antano Venuolio niekur nepaskelbtų rankraščių rasta okup. Lietuvoje, artisto Petro Kubertavičiaus (mirusio 1964 m.) asmeniniame archyve, kurį dabar sauganti jo žmona Ona Kazakaitytė - Kubertavičienė. Tai keturių veiksmy penkių paveikslų dramos veikalas "Senimas ir jaunimas", parašytas vokiečių okupacijos metu, datuotas 1944 m. Pagrindinė veikalo tema — jaunuolių pro-

sijos pasirinkimo klausimai.

• Wilhelmo H-pinero, šią vasarą mirusio R. Vokietijos dailininko, grafikos darbų paroda buvo suorganizuota Vilniuje.

• Kazio Abramavičiaus akvarelių paroda buvo suorganizuota "Dailės" salone Vilniuje, kurioje išstatyta keliasdešimt jo akvarelių.

• E. Laučevičiaus paruoštas ir Vilniuje išleistas veikalas "Popierius Lietuvoje XV-XVIII amžiuje" susilaukė gero įvertinimo knygų parodoje Bolonos mieste (Italijoje), kur jis buvo apdovanotas aukso medaliu. Dviejų tomy veikalą pateikta gerai parinkta medžiaga apie popieriaus gamybą ir apyvartą Didžiojoje Lietuvos kunigaikštijoje.

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais nuo 12 iki 6 v. v.

Fotografav žavioms nuotakoms

The Paul Studio

MODERN. FOTOGRAFO NAMAI.
SEIMOS PORTRETUS IR VISOKIŲ PROGŲ NUOTRAUKAS

3213 So. Morgan St.
Chicago, Illinois 60608
TEL. Yards 7-5858

FAMILY SECURITY

—your best reason for saving

GERIAUSIA TURĖTI vienerių metų pajamas taupymo sąskaitoje, kad galėtum kiekvieni atsitikimu apsaugoti savo šeimą, tvirtina piniginių reikalų žinovai. Atidarykite pas mus savo taupymo sąskaitą ir dar šią savaitį pridėkite prie jos savo santaupas.

UF "where people make the difference"

UNION FEDERAL SAVINGS

430 South Halsted | Chicago | Phone 523-2800 Albert J. Aukars, President ASSETS OVER \$32,000,000

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANCKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — Prospect 8-9533

G E L E S

Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms

GUZAUŠKŲ
BEVERLY HILLS GELINGIA
2442 W. 43rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PR 8-0834

REMIKITE "DRAUGĄ".

since 1914...

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

MIDLAND B-V8 patarėms taupant ir duoda namams įsistigti paskolas. Dėkojame už pasitikėjimą ir esame pasirošę Jums patarnauti ateltyje.

Frank Zogas, President

4949 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

4 3/4% PASSBOOK SAVINGS — All Accounts Paid and Compounded Quarterly

5 1/4% 6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES Minimum \$1,000

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNISKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. 476 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON SAVININKO

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

3914 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE REpublic 7-4600

E U D E I K I S

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

TRYS MODERNISKOS KOPLYČIOS

4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

Perskaitytė Draugą, duokite kitiems pasiskaityti

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŪNUS (LACKAWICZ)
2424 W. 60th Street Tel. REpublic 7-1218
2314 W. 23rd Place Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 9-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. Lituania Ave. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituania Ave. Tel. YA 7-1138-1139

VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

